

Студентська наукова робота на тему:
**«МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВ
ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ПРАЦІВНИКІВ-МІГРАНТІВ»**

шифр:
«TRAVAUX PREPARATOIRES»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ФОРМИ, НАПРЯМИ ТА МОДЕЛІ ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ	6
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН І СИСТЕМА БІЛАТЕРАЛЬНИХ МІЖНАРОДНИХ УГОД УКРАЇНИ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКІВ-МІГРАНТІВ ..	14
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІЛАТЕРАЛЬНОЇ ДОГОВІРНОЇ ПРАКТИКИ УКРАЇНИ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКІВ- МІГРАНТІВ	26
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТОК	78

ВСТУП

Інтенсивне зростання транскордонних міграційних потоків робочої сили підкреслює важливість міжнародної співпраці з метою виваженого й ефективного управління даними процесами та водночас захисту прав трудящих на іноземних ринках праці. Таке співробітництво може відбуватися на різних рівнях: універсальному, регіональному, партикулярному тощо. Не зважаючи на розвиненість багатостороннього міжнародно-правового регулювання питань захисту прав працівників-мігрантів, у тому числі наявність низки відповідних регіональних ініціатив, двостороння співпраця набуває все більшої популярності серед держав. Мотивом привабливості білатерального співробітництва у сфері трудової міграції є закономірна заінтересованість у регламентації статусу працівника-мігранта насамперед між двома державами: країною виїзду (громадянства, підданства) особи та країною в'їзду (працевлаштування). Фактично вектор переміщення осіб за кордон у пошуках роботи детермінує міждержавний діалог, що в ряді випадків призводить до започаткування різних форм двостороннього співробітництва: конвенцій, протоколів, меморандумів про взаєморозуміння та інших міжнародних угод. За відсутності укладених білатеральних договорів працівнику-мігранту на практиці значно важче відстояти власні права. Особливо це стосується права на пенсію, коли через непідписання двосторонніх угод про соціальне забезпечення такій особі належним чином не зараховується страховий стаж, набутий за час легальної трудової діяльності за кордоном. Вищезазначене у тому числі стосується України, яка має домовленості далеко не з усіма країнами-реципієнтами трудових ресурсів походженням з нашої держави.

У доктрині міжнародного права мізерно мала кількість праць, присвячених комплексному аналізу білатеральних договорів щодо трудової діяльності та соціального захисту даної категорії працівників. Заслужовують на увагу дослідження, проведені під егідою Міжнародної організації праці, але вони мають винятково оглядовий характер, а тому не містить бажаного

поглибленого аналізу договірної практики держав. У вітчизняній міжнародно-правовій літературі представлені тільки фрагментарні пошуки з порушеної проблематики (О. С. Волохов, М. М. Шумило).

Наведеними обставинами обумовлюється **актуальність** обраної теми дослідження.

Метою цієї роботи є аналіз міжнародно-правового механізму двостороннього співробітництва держав щодо визначення статусу працівників-мігрантів для формулювання шляхів удосконалення білатеральної договірної практики України. Досягнення зазначеної мети передбачається за рахунок виконання наступних завдань: 1) розкрити форми, напрями та моделі двостороннього співробітництва держав у сфері регулювання трудової міграції; 2) охарактеризувати структуру трудової міграції українських громадян і систему білатеральних міжнародних угод України щодо правового статусу працівників-мігрантів; 3) окреслити перспективи розвитку білатеральної договірної практики України щодо правового статусу працівників-мігрантів; 4) запропонувати проект українсько-італійської угоди щодо трудової діяльності та соціального захисту громадян.

Об'єктом дослідження є двосторонні відносини, що виникають між державами та іншими суб'єктами міжнародного права щодо визначення статусу працівників-мігрантів. **Предметом** дослідження виступає комплекс міжнародно-правових норм, утворених у результаті білатерального співробітництва держав, в яких відображається правове становище трудящих-мігрантів.

Методологічну основу дослідження становлять сукупність методів, які в комплексі використовувалися для досягнення поставленої у роботі мети. Аналітичний і логічний методи дозволили здійснити відбір та аналіз інформації за темою дослідження. Структурно-функціональний метод дав змогу встановити основні види договорів двосторонніх договорів щодо визначення правового статусу працівників-мігрантів. Методи порівняння, аналогії і моделювання застосовувалися в процесі встановлення відмінностей і схожості

досліджуваних відносин. При тлумаченні норм міжнародного права використовувалися формально-юридичний, системний методи пізнання, дедукція та індукція. Для аналізу структури трудової міграції у розрізі країн використовувалися методи соціологічного дослідження, зокрема такі методи аналізу матеріалу, як: використання статистичних згрупвань і виявлення кількісних залежностей).

РОЗДІЛ 1. ФОРМИ, НАПРЯМИ ТА МОДЕЛІ ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

У найбільш загальному розумінні співробітництво двох держав передбачає взаємодію країн на засадах позитивного та адаптивного сприйняття один одного, що характеризується такою сумісністю інтересів і цілей, наслідком якої є координація та узгодження їх діяльності з реалізації спільної мети [1, с. 22-23]. Типовим проявом такої співпраці є білатеральні міжнародні договори, істотне значення для укладення яких має узгодження волі держав [2, с. 679].

Практика двостороннього співробітництва держав щодо регулювання трудової міграції (далі – двостороннє, білатеральне співробітництво) є багатоманітною та ґрунтується на універсальних конвенціях і інших міжнародних договорах, прийнятих у рамках Організації Об'єднаних Націй (ООН) та її спеціалізованої установи – Міжнародної організації праці (МОП), які разом утворюють систему міжнародних стандартів білатеральної співпраці в означеній сфері:

– конвенції і пакти ООН та факультативні протоколи до них у сфері прав людини, зокрема: Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. [3] та Протокол 2008 р. [4]; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р. [5] та протоколи 1966 р. [6] та 1989 р. [7]; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання 1984 р. [8] та Протокол 2002 р. [9]; Конвенція про права дитини 1989 р. [10] та Протокол 2011 р. [11]; Міжнародна конвенція із захисту всіх осіб від насильницьких зникнень 2006 р. [12] (міжнародні стандарти прав людини);

– основоположні конвенції МОП: №29 про примусову чи обов'язкову працю 1930 р. [13] та Протокол до неї 2014 р. [14]; №87 про свободу асоціації та захист права на організацію 1948 р. [15]; №98 про застосування принципів

права на організацію і на ведення колективних переговорів 1949 р. [16]; №100 про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності 1951 р. [17]; №105 про скасування примусової праці 1957 р. [18]; №111 про дискримінацію в галузі праці та занять 1958 р. [19]; №138 про мінімальний вік для прийому на роботу 1973 р. [20]; №182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці 1999 р. [21] (фундаментальні міжнародні стандарти праці);

– спеціальні конвенції МОП та ООН стосовно трудящих-мігрантів: Конвенція МОП №48 про збереження за мігрантами пенсійних прав 1935 р. [22], Конвенція МОП №97 про трудящих-мігрантів 1949 р. [23], Конвенція МОП №143 про працівників-мігрантів (додаткові положення) 1975 р. [24], Конвенція ООН про захист прав всіх трудящих мігрантів та членів їх сімей 1990 р. [25] (міжнародні стандарти трудової міграції);

– інші конвенції МОП, віднесені за класифікацією організації до розряду технічних (технічні міжнародні соціально-трудова стандарти).

Традиційно механізм двостороннього співробітництва, безпосередньо пов'язаного з трудовою міграцією, вибудовується державами на основі широкого спектру білатеральних угод: загальних та спеціальних. Причому їх кількість значно перевищує сумарне число універсальних і регіональних міжнародних угод, присвячених визначенню правового статусу працівників-мігрантів.

Серед договорів загального характеру варто виділити рамкові та щодо ефективної організації міграції. Нерідко ґрунтуючись безпосередньо на міжнародних стандартах трудової міграції (зокрема, на Конвенції ООН про захист прав всіх трудящих мігрантів та членів їх сімей 1990 р. [25]) та в дусі поваги до прав людини відповідно до тексту преамбул, рамкові угоди охоплюють у комплексі ключові питання координації державами міграційної політики: сприяння акліматизації осіб в іноземній державі та реалізації ними права на пересування, гарантій працевлаштування іноземців, реадмісії, співпрацю у боротьбі з незаконною міграцією, моніторинг міграції і створення

для цього відповідного спільного органу тощо (Рамкова угода між Францією та Тунісом про узгоджене управління міграцією та взаємний розвиток 2008 р. [26], Рамкова угода про взаємодопомогу і співробітництво в питаннях міграції між Колумбією та Перу 2012 р. [27], однотипні рамкові угоди Іспанії про співробітництво у сфері міграції з Гвінеєю 2006 р. [28], Гамбією 2006 р. [29], Малі 2007 р. [30], Кабо-Верде 2007 р. [31], Гвінеєю-Бісау 2008 р. [32] та ін.).

Угодам стосовно організації міграції, де в преамбулах декларується прихильність до захисту прав мігрантів у вимірі міжнародних стандартів прав людини, властива дещо звужена предметна сфера їх дії. Приміром іспанська модель подібної акцентованої співпраці ґрунтується на укладенні однорідних за назвою білатеральних договорів, пріоритетним змістовим компонентом яких виступає або вмотивована певними факторами кооперація державами зусиль у галузі міграції, як правило, задля вдосконалення діяльності уповноважених органів влади (наприклад, Угода про співробітництво з питань міграції з Перу 2004 р. [33], покликана поглибити міждержавний діалог через обмін досвідом та інформацією, стажування працівників міграційних служб тощо), або реадмісія (угоди з питань міграції з Гвінеєю-Бісау 2003 р. [34], Мавританією 2003 р. [35] та ін.). Досвід Іспанії наглядно демонструє паралельне укладення з конкретними країнами договорів різних видів, що впливає з погоджувальної природи міжнародного права та підпорядковано практичним потребам розвитку взаємовідносин.

На відміну від іспанської, французька модель організації міграції більш конкретизована і зводиться до укладення договорів про узгоджене управління міграційними потоками (зокрема, угоди Франції із Сенегалом 2006 р. [36], Габоном 2007 р. [37], Конго 2007 р. [38], Беніном 2007 р. [39], Кабо-Верде 2008 р. [40], Буркіна-Фасо 2009 р. [41], Камеруном 2009 р. [42]). Вони мають на меті сприяти тимчасовій міграції на основі мобільності, стимулюючи повернення громадян до країни походження, та охоплюють питання руху осіб, прийому на проживання студентів, імміграції з професійних причин, реадмісії, моніторингу міграції та взаємодопомоги у боротьбі з незаконним перетинанням

кордону, розвитку міграційного співробітництва. Угоди передбачають: візовий режим, у тому числі заохочення в'їзду на підставі багаторазових короткострокових віз родичів, осіб, які потребують лікування, а також кваліфікованих спеціалістів (зазвичай період перебування – не більше ніж 3 місяці на півріччя, а строк дії візи – залежно від якості поданого досьє, тривалості перебування та терміну дії закордонного паспорту – від 1 до 5 років); академічну мобільність студентів із наданням тимчасового виду на проживання та доступу до працевлаштування; професійну мобільність молодих працівників без урахування ситуації із зайнятістю на внутрішньому ринку праці (як правило, максимальний період роботи – 18 місяців, вік іноземних працівників – від 18 до 35 років; можливе запровадження взаємного щорічного квотування трудових ресурсів з можливістю перегляду квоти: за договором з Кабо-Верде – 100 осіб, з Беніном – 200, з Камеруном – 250, із Сенегалом – 1000); підтримку ініціатив із возз'єднання сімей. Загальноприйнятим також є визначення переліку професій, відкритих для трудящих-мігрантів. Незважаючи на деяку схожість вищевказаних договорів за своїм змістом із рамковими угодами, сторонами все ж не було їм надано цього статусу у зв'язку з фактичною деталізацією міграційного співробітництва та наявності значної кількості раніше укладених між країнами загальних договорів двох типів: про партнерство та про пересування і проживання осіб.

Англійська модель організації міграції зосереджена на протидії нелегальному перетинанню кордону, тому в політиці Великобританії превалює курс на укладення насамперед договорів про реадмісію (угоди з Румунією 2003 р. [43], Болгарією 2003 р. [44], Албанією 2003 р. [45], Швейцарією 2005 р. [46], Алжиром 2006 р. [47], Південною Кореєю 2011 р. [48] та ін.).

Модель, аналогічна британській, не є унікальною і характерна, приміром, для Європейського Союзу (ЄС) (угоди про реадмісію осіб, які проживають без дозволу з Гонконгом 2002 р. [49], Шрі-Ланкою 2004 р. [50], Албанією 2005 р. [51], Росією 2006 р. [52], Боснією і Герцеговиною 2007 р. [53], Сербією 2007 р. [54], Чорногорією 2007 р. [55], Македонією 2007 р. [56], Молдовою 2007 р. [57],

Пакистаном 2009 р. [58], Грузією 2010 р. [59], Туреччиною 2013 р. [60], Азербайджаном 2014 р. [61] та ін.).

Варіативний ряд моделей організації міграції варто доповнити американським підходом, що активно розвивається останнім часом і сконцентрований на побудові на основі білатеральних договорів системи взаємного обміну візовою та імміграційною інформацією про громадян третіх країн, які подали заявку на отримання дозволу на в'їзд (в цілях подорожей, роботи, проживання тощо) до однієї із держав-учасниць таких угод (угоди про надання візової та імміграційної інформації між США та Канадою 2012 р. [62], Великобританією 2013 р. [63], Австралією 2014 р. [64]). Вони уповноважують компетентні органи держав надсилати автоматизовані запити один одному про біографічні та біометричні дані заявників з дотриманням їх права на приватність. Нерідко цим договорам передувало підписання спільних заяв про взаєморозуміння (наприклад, між США та Канадою у 2003 р. [65]).

З метою окреслення контурів двостороннього міграційного співробітництва, яке в майбутньому може набути форми класичної (розгалуженої) договірної співпраці, використовується нестійка (проміжна) модель для країн, що розвиваються. Вона базується на достатньо абстрактних за змістом меморандумах про взаєморозуміння, що схожі за формальними критеріями з рамковими угодами (наприклад, Меморандум про взаєморозуміння між Швейцарією та Нігерією про запровадження міграційного співробітництва 2011 р. [66]). Значно більше подібних угод (меморандумів) укладено безпосередньо у контексті регламентації суто аспектів праці трудящих-мігрантів.

Система спеціальних угод зорієнтована на конкретизацію білатерального співробітництва держав за окремими напрямками та представлена багатою, різновекторною договірною практикою. Тому виокремлення підходів до регламентації статусу трудящих-мігрантів саме на підставі специфічних угод доцільно здійснювати не у розрізі сформованої практики окремих країн, показової для регулювання такого роду міжнародних відносин у світі (як це

було зроблено нами вище), а за допомогою «перехресного» контент-аналізу – шляхом вивчення змісту даного виду угод без жорсткої прив’язки до держав, які їх уклали.

Відштовхуючись від обраної методики дослідження, серед спеціальних двосторонніх договорів, присвячених визначенню правового становища трудящих-мігрантів, слід виділити наступні.

1. Комплексні договори – угоди, норми яких за бажанням сторін та з різним ступенем конкретики включають положення стосовно: взаємодії органів договірних сторін щодо з’ясування потреб у робочій силі та її найму; оцінки професійних якостей іноземних працівників, відбір кандидатів для роботи за кордоном; порядку і умов працевлаштування; укладення і виконання трудових контрактів, припинення трудових відносин; сезонної праці; обсягу і змісту соціально-трудова прав особи; повернення і депортації трудящих-мігрантів до країни громадянства (підданства); здійснення працівниками відрахувань із заробітної плати до спеціального (депортаційного) фонду приймаючої сторони тощо (наприклад, угоди: Іспанії з Колумбією 2001 р. [67], Еквадором 2001 р. [68], Марокко 2001 р. [69], Домініканською республікою 2001 р. [70], Румунією 2002 р. [71], Болгарією 2003 р. [72], Мавританією 2007 р. [73]; Португалії з Бразилією 2003 р. [74] тощо; меморандуми про взаєморозуміння Тайланду з Лаосом 2002 р. [75], Камбоджею 2003 р. [76] та ін.).

2. Договори щодо взаємного сприяння професійній діяльності цільової категорії працівників, які спрямовані на спрощення порядку перебування і здійснення трудової функції молодими спеціалістами, працівниками філіалів і керівниками юридичних осіб, висококваліфікованих фахівців тощо (наприклад, угоди Франції із Сенегалом 2001 р. [77], Росією 2009 р. [78]).

3. Договори щодо трудової діяльності мігрантів на ринку праці приймаючої держави, що містять правові механізми узгодження попиту і пропозиції іноземної (в тому числі сезонної) робочої сили, включаючи: її квотування, запровадження програм професійної підготовки, обмін досвідом тощо (угоди Італії з Марокко 2005 р. [79], Молдовою 2011 р. [80], Шрі-Ланкою

2011 р. [81]; угода та меморандум про взаєморозуміння Італії з Албанією [82; 83] та Єгиптом [84; 85], Спільна декларація міністерств праці Італії та Маврикію 2012 р. [86]; угода між Непалом і Катаром 2005 р. [87], меморандуми про взаєморозуміння Непалу з ОАЕ 2007 р. [88], Південною Кореєю 2007 р. [89], Бахрейном 2008 р. [90] та ін.).

4. Договори щодо найму сезонних працівників. Вони стосуються за загальним правилом використання робочої сили для виконання сільськогосподарських робіт (наприклад, учасниками започаткованої урядом Канади з 1966 р. Програми для сезонних сільськогосподарських працівників, до якої інші держави за традицією приєднуються шляхом підписання протоколів про взаєморозуміння, є Мексика та країни Карибського басейну: Ангілья, Антигуа і Барбуда, Барбадос, Гренада, Домініка, Монтсеррат, Сент Вінсент і Гренадини, Сент Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Тринідад і Тобаго та Ямайка [91; 92]; угоди між Францією і Польщею 1992 р. [93], Белізом і Гватемалою 2014 р. [94] тощо; меморандуми про взаєморозуміння Нової Зеландії з Папуа Новою Гвінеєю 2013 р. [95], Австралії з Науру 2017 р. [96], Тонга 2017 р. [97] та ін.).

5. Договори щодо праці за кордоном на період відпустки (подорожі). Вони передбачають можливість короткострокової і зазвичай у межах взаємно встановлених державами квот трудової діяльності іноземців певного віку (як правило, від 18 до 30 років) за умови їх в'їзду в іншу країну на законних підставах, без утриманців та не з метою працевлаштування (угоди: Нової Зеландії з Аргентиною 2001 р. [98], Латвією 2008 р. [99], Литвою 2015 р. [100]; Японії з Польщею 2015 р. [101]; меморандум про взаєморозуміння між Нідерландами та Аргентиною 2017 р. [102]).

6. Договори щодо соціального захисту (пенсійного забезпечення) – зумовлені транскордонною міграцією робочої сили та укладені на засадах взаємності угоди, які спрямовані найчастіше на усунення подвійного оподаткування осіб у сфері соціального забезпечення (коли працівник із однієї держави працює в іншій державі, але зобов'язаний сплачувати внески на соціальне забезпечення на користь обох країн) та гарантування отримання цими

особами у повній мірі соціальних виплат (пенсій) з урахуванням їх трудової діяльності в обох країнах (внаслідок коректного сумування всіх періодів фактичної сплати внесків у кожній державі). До даних договорів належить низка угод Великобританії¹ [103-130], США [131-156], Канади [157-212], Австралії [213-241], Індії [242-257] та багато інших.

Вказані країни використовують в угодах метод сумування. Для наочності, на прикладі договірної практики США, він означає наступне. Трудящий-мігрант, який не набув певного страхового стажу за кордоном (зазвичай 5 років) має право вибору, в системі соціального страхування якої держави залишатися: держави походження (громадянства) чи іноземної держави (держави працевлаштування). Від компетентних органів влади тієї країни, яку обрала особа, вона повинна отримати т. зв. сертифікат покриття та пред'явити його відповідному органу влади іншої країни для уникнення з її боку додаткового (подвійного) оподаткування. Коли страховий стаж мігранта за кордоном перевищить встановлений поріг, він зможе скористатися правом на одержання пенсії від обох держав пропорційно до періоду трудової діяльності у кожній з них. Хоча в дійсності конкретні правила сумування можуть варіюватися.

При цьому приміром угоди Росії з іншими державами укладаються:

– за принципом територіальності (з Молдовою 1995 р. [258], Грузією 1997 р. [259], Литвою 1999 р. [260]): пенсійне забезпечення здійснюється за законодавством і за рахунок коштів держави, на території якої проживає громадянин; враховується трудовий стаж, набутий на території однієї і / або іншої країни; при переселенні з однієї країни до іншої виплата призначеної пенсії може бути продовжена в разі відсутності права на неї за законодавством країни нового місця проживання на період до дати виникнення такого права;

¹ Регламенти Європейського Парламенту і Ради 883/2004 від 29.04.2004 р. [261] та 987/2009 від 16.09.2009 [262] щодо координації систем соціального захисту передбачають заміну відповідних двосторонніх договорів між державами-учасниками ЄС, укладених до 01.05.2010 р., якщо тільки останні є більш сприятливими для бенефіціарів, їх дія є обмеженою у часі та за умови їх включення до додатку II Регламенту 883/2004 та додатку I Регламенту 987/2009. Нові білатеральні угоди про соціальний захист між країнами-членами ЄС (з 01.05.2010 р.) можуть бути укладені з дотриманням положень даних Регламенту.

– за принципом пропорційності (з Іспанією 1994 р. [263], Білоруссю 2006 р. [264], Латвією 2007 р. [265], Болгарією 2009 р. [266], Естонією 2011 р. [267], Ізраїлем 2016 р. [268]): розподіл витрат на виплату пенсій у залежності від обсягу пенсійних прав, набутих громадянами на території відповідних країн (у відносинах з Білоруссю і Латвією присутній елемент територіальності щодо стажу, набутого на території СРСР – за вказаний стаж пенсія призначається державою проживання).

7. Специфічні договори, які мають меті врегулювати конкретні аспекти (нюанси) правового статусу іноземних працівників у контексті дво- та / або багатостороннього співробітництва держав: визнання державою сертифікатів, виданих трудящим певних професій у країні їх походження; питання правового становища іноземців, які працюють на визначених територіях тощо (угоди Росії і Казахстану 1996 р. [269], Філіппін і Сінгапуру 2001 р. [270] та ін.).

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН І СИСТЕМА БІЛАТЕРАЛЬНИХ МІЖНАРОДНИХ УГОД УКРАЇНИ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКІВ-МІГРАНТІВ

Геополітичні трансформації справляють вплив на всі без винятку аспекти життя суспільства, зокрема й на міграційні процеси. Інтенсивність, характер, спрямованість міграції населення України кардинально змінилися після здобуття незалежності, завдяки чому країна відкрилася до світу, а її громадяни набули право на свободу пересування. Підписання Угоди про асоціацію у 2014 р. та запровадження безвізового режиму між Україною та ЄС у 2017 р. спричинили проведення низки важливих реформ у сфері міграційного менеджменту. Водночас, анексія Криму та конфлікт на Донбасі обумовили масштабні вимушені переміщення населення, глибоку економічну кризу та інтенсифікацію трудової міграції [271].

Згідно даних дослідження, проведеного в рамках проекту Міжнародної організації з міграції у 2014-2015 рр., за кордоном з метою здійснення трудової

діяльності перебувало близько 700 тис. громадян України [272]. На основі інформації від респондентів у квітні-червні 2017 р. оціночна кількість населення держави, яке працювало поза її межами, на момент опитування складала 915 тис. громадян [273]. Остання цифра є обґрунтованою, коли просумувати число реальних (688 тис. осіб) і потенційних (310 тис. осіб) трудящих-мігрантів, визначене за результатами аналізу ситуації у 2014-2015 рр. [271].

З точки зору розподілу українських трудящих-мігрантів за регіонами їх походження яскраво превалює відтік за роботу за кордон мешканців із областей Західної України [271; 274]. Серед працівників-мігрантів переважають чоловіки, як правило особи 30-44 років (понад 40%) [271].

Головними приймаючими країнами для українських працівників у 2010-2012 рр. були: Росія (43%), Польща (14%), Італія (13%), Чехія (13%), Іспанія (5%), Угорщина (2%), Португалія (2%) [274]; у 2014-2015 р. на 5-е місце піднялася Білорусь [271].

Для України є характерною досить розвинена система білатеральних договорів стосовно правового статусу працівників-мігрантів, що породжує доцільність їх класифікації, спираючись у тому числі на синтезовані у першому розділі дослідження підходи.

У внутрішньому законодавстві ряду держав міститься норма про поділ усіх міжнародних договорів залежно від органів, від імені яких договори укладаються. Ця норма відображена і в ст. 3 Закону України «Про міжнародні договори України» [275]. Застосовно до порушеної у даній роботі проблематики, за рівнем представництва держави в рамках її двостороннього співробітництва можна виокремити:

- міждержавні білатеральні угоди, що укладаються на найвищому рівні від імені держави її главою (від імені України Президентом або за його дорученням);

- міжурядові білатеральні угоди (укладаються від імені Уряду України Кабінетом Міністрів України або за його дорученням);

– міжвідомчі білатеральні угоди (укладаються від імені міністерств, інших центральних органів виконавчої влади України).

Природу і напрями двосторонньої співпраці України задля врегулювання становища трудящих-мігрантів найбільш вдало розкриває класифікація білатеральних міжнародних договорів залежно від їх змісту за алгоритмом контент-аналізу, здійсненого нами вище у масштабах всього світу.

Так, договірна практика України представлена спектром загальних білатеральних угод наступних різновидів: про співробітництво, про правову допомогу та про реадмісію.

Загальноприйняті у світі договори про співробітництво у галузі міграції укладені Україною на міждержавному (наприклад, з Аргентиною 1999 р. [276]), міжурядовому (з Міжнародною організацією з міграції (МОМ) 1999 р. [277]) та міжвідомчому (з МОМ щодо співпраці з нею профільних відомств 2005 р. [278; 279], між Державною міграційною службою України та Міграційним департаментом Міністерства внутрішніх справ Литовської Республіки 2017 р. [280] та багато інших) рівнях. Подібні партнерські угоди, в першу чергу між країнами, традиційно ґрунтуються на міжнародних стандартах прав людини, зафіксовані зокрема в Міжнародних пактах про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. [3] та про громадянські та політичні права 1966 р. [5].

Двосторонні договори України про правову допомогу містять колізійні трудові норми (угоди з Польщею 1993 р. [281], Молдовою 1993 р. [282], Латвією 1995 р. [283], В'єтнамом 2000 р. [284], Македонією 2000 р. [285], Чехією 2001 р. [286], Грецією 2002 р. [287], Сирією 2008 р. [288] тощо). Такі норми охоплюють питання застосування внутрішньодержавного законодавства до трудових відносин, ускладнених іноземним елементом, та відповідну компетенцію національних судів. Більшість наведених договорів передбачають автономію волі сторін (*lex voluntatis*) як в обранні законодавства, що регулюватиме трудові правовідносини (зокрема, договори з Латвією, Македонією, Чехією), так і у визначенні компетенції суду (приміром договори з Польщею, Молдовою). Якщо ж сторони не обрали відповідний правопорядок у

індивідуальному трудовому договорі, то застосовується законодавство тієї договірної сторони, на території якої «фізична особа виконує, виконувала чи мала б виконувати роботу» (договори з Чехією, Македонією, В'єтнамом та ін.) або «робота є, була або мала бути виконана» (договори з Латвією, Польщею, Молдовою). Фактично, мова йде про закон місця виконання роботи (*lex loci laboris*), який домінує у сфері регулювання трудових правовідносин з іноземним елементом та впливає з самої концепції територіального характеру трудового права [289, с. 347].

Угоди про реадмісію Україна підписала з Туреччиною 2005 р. [290], ЄС 2007 р. [291], Норвегією 2008 р. [292], Росією 2012 р. [293], Ісландією 2013 р. [294] та ін.

Питома вага спеціальних білатеральних договорів України має комплексний характер, стосуючись регламентації на засадах взаємності питань як трудової діяльності, так і соціального захисту працівників-мігрантів (зокрема, міждержавна угода з Іспанією 2009 р. [295]; міжурядові договори з Росією 1993 р. [296], Молдовою 1993 р. [297], Вірменією 1995 р. [298], Білоруссю 1995 р. [299], Латвією 1995 р. [300], В'єтнамом 1996 р. [301], Азербайджаном 2004 р. [302]).

Українсько-іспанським договором визначаються: категорії працівників, які мають право на працевлаштування; порядок повідомлення пропозицій щодо працевлаштування; принципи відбору та найму трудящих; отримання ними необхідних візових документів та дозволів на проживання і працевлаштування; умови праці та соціальні гарантії мігрантів; порядок їх повернення у країну походження; спеціальні положення про сезонну працю; засади співробітництва компетентних органів договірних сторін [295].

У міжурядових домовленостях використовується однотипний підхід до визначення юридичних підстав для здійснення працівником трудової функції за кордоном: отримання дозволу на працевлаштування та укладення трудового договору (контракту). Зокрема, працівники однієї держави можуть здійснювати трудову діяльність на території іншої держави на підставі: 1) трудового

договору (контракту), укладеного між роботодавцем та працівником на визначений термін; або 2) договору, укладеного між суб'єктами господарської діяльності обох держав, метою якого є виконання визначеного обсягу робіт або послуг на території держави працевлаштування.

Зазвичай у кожній із міжурядових угод окреслюються істотні умови трудових договорів, які укладаються з іноземними працівниками: реквізити роботодавця, дані про працівника, професійні вимоги до нього, відомості про характер роботи, умови праці та її оплати, відрахування з неї, тривалість робочого часу та відпочинку, термін дії трудового договору (контракту), умови його розірвання, а також відомості про членів сім'ї працівника, які приїхали разом з ним, умови проживання та плати за нього, порядок покриття дорожніх витрат тощо.

За загальним правилом в'їзд трудящих-мігрантів на територію сторони працевлаштування, попереднє (до в'їзду) отримання дозволу на працевлаштування, власне їхня трудова діяльність, перебування і виїзд здійснюються відповідно до національного законодавства сторони працевлаштування та міжнародних договорів, укладених договірними сторонами.

Згідно з положеннями низки міжурядових угод з питань праці дозвіл на працевлаштування видається на термін виконання роботи у певного роботодавця та за умов, якщо працівник не буде займатися ніякою іншою оплачуваною діяльністю, крім тієї, на яку йому виданий дозвіл. Якщо буде встановлено, що працівник займався іншою оплачуваною діяльністю, або самовільно змінив роботодавця, то дозвіл анулюється (договори з Білоруссю [299], Латвією [300], В'єтнамом [301] та ін.). В домовленостях досить часто передбачається, що в разі смерті працівника під час його трудової діяльності на території держави працевлаштування роботодавець забезпечує перевезення померлого до місця останнього проживання в державі, з якої він прибув, несе пов'язані з цим витрати, а також витрати по перевезенню особистих речей померлого та переказу збережень і компенсації на випадок смерті його

законним нащадкам (наприклад, договори України з Білоруссю [299], Латвією [300]). З метою реалізації положень всіх вищезгаданих міжурядових угод їх держави-учасниці призначають компетентні органи, як правило, міністерствами, відповідальними за соціальну політику та політику у сфері праці.

У розрізі атрибутивних рис комплексних білатеральних договорів на фоні вищеописаних спільних для них правил поведінки варто відмітити особливі положення деяких з них.

Російсько-українську угоду вирізняє норма, що закріплює обов'язок уповноваженого органу країни працевлаштування включити працівника-іноземця, якого звільнено у зв'язку з ліквідацією підприємства, в інші, рівноцінні, трудові відносини на строк дії трудового договору [296].

Українсько-білоруська угода передбачає, що дозвіл на працевлаштування видається на термін виконання роботи у визначеного роботодавця, але не більше, ніж на 1 рік [299].

В рамках українсько-латвійської угоди вік працівників, які здійснюють трудову діяльність визначається законодавством сторони працевлаштування, але не може бути менше 18 років. Обмеження на виконання окремих видів робіт також визначаються законодавством сторони працевлаштування. Для продовження трудової діяльності працівника роботодавцю не пізніше 1 місяця до її закінчення необхідно вирішити питання продовження терміну дії дозволу чи отримання нового [300].

Українсько-в'єтнамська угода передбачає, що трудові контракти укладаються на основі дозволу на роботу, виходячи із заявок підприємств, установ, організацій сторони працевлаштування та стану справ на її національному ринку праці. Дозвіл на роботу видається для виконання роботи у певного роботодавця строком, як правило, до 1 року. На роботу на підприємства, установи, організації сторони працевлаштування приймаються працівники віком від 18 до 40 років (виняток можуть становити висококваліфіковані спеціалісти), з необхідною професійною підготовкою і

станом здоров'я, що відповідають вимогам, які пред'являються на її території. Безперервний час роботи працівника і його перебування з цього приводу на території сторони працевлаштування не повинен перевищувати 4 років. Працівник може запросити на період роботи на території сторони працевлаштування членів своєї сім'ї за умови, що він може створити нормальні умови для їх проживання. До складу членів сім'ї включаються дружина (чоловік), діти до 18 років [301].

Попри те, що українсько-азербайджанська угода поширюється на працівників-мігрантів і членів їх сімей, вона не застосовується до: біженців; артистів, інших осіб розважальних професій і спортсменів, зайнятих протягом короткого періоду часу; моряків; осіб, які приїжджають з метою отримання освіти; осіб, які перебувають у відрядженні терміном не більш ніж 3 місяці; стажистів; співробітників дипломатичних представництв і міжнародних організацій; осіб, які займаються релігійною діяльністю в релігійних організаціях та товариствах, що пройшли державну реєстрацію; осіб професорсько-викладацького складу, лекторів, запрошених для читання лекційних курсів, та спеціалістів, які ведуть науково-дослідницьку роботу у вищих учбових закладах договірних сторін [302].

Наступним поширеним різновидом спеціальних двосторонніх договорів України є угоди щодо взаємного працевлаштування (міждержавна – з Лівією 2003 р. [303], міжурядові – з Польщею 1994 р. [304], Литвою 1995 р. [305] та Чехією [306]). Маючи вужчу предметну сферу дії, вони в деталях, як правило, відрізняються від комплексних договорів.

Українсько-лівійською угодою, яка всупереч традиції зберігає чинність після зміни влади в арабській державі, передбачається складна система відбору кандидатів для працевлаштування на території країн-учасниць, що включає встановлення в індивідуальному порядку граничної кількості громадян, які можуть працевлаштуватися для забезпечення потреб кожної з країн. Роботодавець в одній зі сторін, зацікавлений у найманні працівників, повідомляє відповідний компетентний орган (відомство з питань зайнятості)

шляхом подання пропозицій щодо роботи та проектів трудових контрактів для роботи за наймом. Держава, зацікавлена у працевлаштуванні мігрантів, передає відповідному органу іншої сторони пропозиції щодо трудового контракту. Пропозиції містять наступну інформацію: дані про вакансію; необхідну професійну кваліфікацію; професійний досвід; місце та умови роботи; соціальні гарантії відповідно до чинного законодавства; заробітну плату, винагороду, надбавки; відповідальні за забезпечення проїзду. Компетентний орган однієї сторони організовує відбір кандидатів та направляє відповідні документи до уповноваженого органу іншої сторони. Кандидати повинні відповідати таким критеріям: мати вік не менше ніж 21 рік; відповідати вимогам роботи, про яку підписується контракт; не мати кримінальних судимостей; мати довідку, яка вказує на здатність виконувати запропоновану роботу. У всіх інших положеннях передбачається національний режим для працівників-мігрантів на основі принципу взаємності [303].

Примітним положенням українсько-польської угоди є обмеження тривалості роботи працівників на території іншої країни, яка не може перевищувати 12 місяців (в деяких обґрунтованих випадках за заявою роботодавця та згодою працівника – 18 місяців). Для продовження трудових відносин з іноземцем роботодавцю необхідно вирішити питання про продовження дозволу на працевлаштування не пізніше ніж за 1 місяць до закінчення терміну його дії. Перед від'їздом для роботи трудящі-мігранти повинні отримати у дипломатичному представництві країни працевлаштування дозвіл на в'їзд в зв'язку з отриманням роботи [304].

Відповідно до українсько-литовської угоди дозвіл на роботу видається іноземним працівникам на строк до 12 місяців. В окремих випадках цей строк може бути продовжений ще на 6 місяців. При цьому трудящим-мігрантам за договорами підряду дозвіл на роботу видається на строк до 2 років. У разі необхідності продовження підрядних робіт цей строк також може бути продовжений максимум на 6 місяців. Для одержання дозволу на продовження строку трудового договору (контракту) за згодою працівника роботодавець

звертається до компетентних установ тієї договірної сторони, на території якої працівник працевлаштований, не пізніше ніж за 1 місяць до закінчення строку дії контракту. Ввезення та вивезення особистого майна, а також необхідних для професійної діяльності працівника переносних робочих інструментів та обладнання здійснюється без сплати мита [305].

Згідно з українсько-чеською угодою працевлаштування іноземних громадян здійснюється: 1) через органи по працевлаштуванню обох договірних сторін на підставі трудових договорів, укладених письмово між громадянином держави однієї договірної сторони та роботодавцем, місце розташування якого знаходиться на території іншої договірної сторони: а) довгостроково на період до 1 року з можливістю продовження цього строку; б) короткостроково на сезонні роботи на період до 6 місяців один раз протягом календарного року; 2) на підставі контрактів між суб'єктами господарської діяльності держав обох договірних сторін [306].

В обмеженому числі у договірній практиці України трапляються білатеральні угоди щодо трудової діяльності мігрантів на ринку праці приймаючої держави (з Португалією 2003 р. [307] та Ізраїлем 2016 р. [308]).

Українсько-португальська угода застосовується до громадян України, які, маючи заздалегідь укладені трудові контракти та відповідним чином зареєстровані в Міністерстві соціального забезпечення та праці Португалії (Міністерство), в'їжджають тимчасово до цієї країни на обмежені періоди часу з метою здійснення професійної діяльності як працівники за наймом. Міністерство з періодичністю один раз у 6 місяців надає Державній службі зайнятості України (ДСЗ) інформацію про кількість працевлаштованих українських працівників у рамках Угоди.

Португальські роботодавці, заінтересовані в найманні українських працівників, повідомляють про свій інтерес Міністерство шляхом подання пропозиції щодо роботи та відповідних проектів трудових контрактів. Міністерство після отримання згоди Генеральної інспекції праці Португалії щодо проектів трудових контрактів надсилає їх разом із пропозицією щодо

роботи відповідальній особі від Служби іноземців та кордонів при Посольстві Португалії в Україні (Відповідальний за зв'язок), який передає пропозиції щодо роботи до ДСЗ.

ДСЗ організує відбір кандидатів і надсилає відповідні документи Відповідальному за зв'язок. Вимоги до кандидатів: вік не менше ніж 18 років; наявність професійної підготовки, необхідної для виконання роботи; відсутність судимостей за скоєння кримінальних злочинів; відсутність у національних та загальних списках небажаних осіб Системи інформації Шенгенської зони; наявність медичної довідки, виданої закладами охорони здоров'я України про те, що кандидати не мають протипоказань для виконання роботи, запропонованої роботодавцем. Відповідальний за зв'язок організовує процес наймання.

Посольство Португалії в Україні видає працівникам робочу візу, термін дії якої відповідатиме строку дії трудового контракту, за винятком випадків, коли дія контрактів перевищуватиме 1 рік. У таких випадках робоча віза видаватиметься на 1 рік.

До громадян України, які мігрують до Португалії в рамках Угоди, застосовується чинне португальське законодавство про в'їзд, перебування, виїзд та видворення іноземних громадян з території Португалії. Громадяни України зобов'язані стати на облік у Службі іноземців та кордонів Португалії протягом 3 робочих днів після їхнього прибуття до місця роботи на португальській території. Після постановки громадянина України на облік роботодавець повинен сприяти реєстрації трудового контракту відповідно до законодавства Португалії. Громадяни України, які бажають знаходитись в Португалії більший період часу, ніж це передбачено їхньою візою, можуть подати клопотання щодо продовження терміну свого перебування, якщо буде визнано, що вони мають для цього законні підстави.

До загальних умов праці громадян України у Португалії застосовується національний режим (щодо оплати праці, соціальних гарантій, охорони здоров'я, безпеки праці) [307].

Українсько-ізраїльська угода закріплює можливість тимчасового працевлаштування для громадян України в окремих галузях на ринку праці Ізраїлю [308]. На даний час у відповідності до Імплементаційного протоколу 2017 р. до Угоди [309] запроваджено механізм офіційного працевлаштування в Ізраїлі українських будівельників.

Найбільш поширеними білатеральними угодами України є договори щодо соціального (пенсійного) забезпечення (із Грузією 1995 р. [310], Азербайджаном 1995 р. [311], Молдовою 1995 р. [312], Білоруссю 1995 р. [313], Іспанією 1996 р. [314], Латвією 1998 р. [315], Словаччиною 2000 р. [316], Литвою 2001 р. [317], Чехією 2001 р. [318], Болгарією 2001 р. [319], Португалією 2009 р. [320], Естонією 2010 р. [321], Польщею 2012 р. [322] та ін.; у тому числі Україна є правонаступником СРСР за відповідними договорами з народними республіками Румунією 1960 р. [323], Угорщиною 1962 р. [324] і Монголією 1981 р. [325]).

В угодах з Румунією, Угорщиною, Монголією, Грузією, Азербайджаном, Молдовою, Білоруссю, зафіксовано територіальний принцип проведення соціальних виплат: пенсії призначаються відповідно до законодавства тієї договірної сторони, на території якої проживає особа-заявник; набутий на території іншої договірної сторони стаж роботи не втрачається, а зараховується до загального трудового стажу. У випадку переїзду особи на територію іншої держави-учасниці договору, за попереднім місцем проживання виплата пенсій припиняється, якщо пенсія того ж виду передбачена законодавством за новим місцем проживання особи.

Угоди з Іспанією, Латвією, Словаччиною, Литвою, Чехією, Болгарією, Португалією, Естонією, Польщею передбачають здійснення соціальних виплат за пропорційним принципом: кожна з держав за цими угодами призначає пенсію за стаж роботи, набутий на її території; у випадку переїзду особи з території однієї договірної сторони на територію іншої, раніше призначені виплати виплачуються стороною попереднього місця проживання.

Домовленості закріплюють міжнародні соціально-трудові стандарти і можуть як включати в себе положення універсальних або регіональних міжнародних договорів, так і встановлювати вищий рівень стандартів соціального захисту для громадян країн-учасниць. Головною проблемою є відсутність досконалого механізму моніторингу та притягнення до відповідальності держав за недотримання положень подібних міжнародно-правових актів. Ступінь виконання міжнародних зобов'язань можна простежити зазвичай двома шляхами: позасудовим та судовим. Позасудові інструменти полягають у тому, що держави-підписанти надсилають щорічно інформацію про виконання взятих на себе зобов'язань; інформація аналізується і на її базі готуються рекомендації щодо удосконалення чинного законодавства або усунення порушень. Метою такого контролю є не примус або застосування санкцій, а лише вказівка на наявні проблемні питання, що потребують вирішення. Суть судових інструментів полягає у зверненні до міжнародних судів, покликаних вирішувати спори громадян проти своїх держав щодо порушення останніми їх прав, зокрема до Європейського Суду з прав людини. Попри те, що Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. не містить прямих положень стосовно соціальних прав, Суд може розглянути питання про їх дотримання у комплексі з іншими, конвенційно відображеними, вказавши на відповідні порушення [326, с. 247–248].

До специфічних білатеральних договорів України можна віднести такі, як: Тимчасову угоду між Урядом України і Урядом Російської Федерації про гарантії прав громадян, які працювали в районах Крайньої Півночі та місцевостях, які прирівняні до районів Крайньої Півночі в галузі пенсійного забезпечення 1993 р. [327], Угоду між Кабінетом Міністрів України та Федеральною Радою Швейцарської Конфедерації про обмін стажистами 2003 р. [328].

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІЛАТЕРАЛЬНОЇ ДОГОВІРНОЇ ПРАКТИКИ УКРАЇНИ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКІВ-МІГРАНТІВ

Першопричина популярності двосторонніх договорів, спрямованих на регламентацію правового становища трудящих-мігрантів, криється у відносній, неповній ефективності багатосторонньої співпраці держав в означеній сфері внаслідок їх цілком передбачуваного прагнення зберегти контроль над міграційними потоками, що за останні десятиліття набули тотального транскордонного характеру. Білатеральне співробітництво є набагато гнучкішим і «результативнішим» з точки зору готовності країн брати на себе нові міжнародні зобов'язання. Зрештою, навіть поверхневий порівняльний аналіз змісту універсальних, регіональних і двосторонніх договорів засвідчує наявність саме в останніх найбільш вищого ступеню конкретизації міжнародно-правових норм.

Пошук оптимальних засад міграційного співробітництва, воля держав до узгодження необхідних правил поведінки і підписання ними білатеральних угод завжди пояснюється зацікавленістю країни у захисті інтересів своїх громадян, які в силу обставин працюють на території країни-контрагента по договору.

При співставленні статистичних даних про вектори трудової міграції українських громадян за кордон у розрізі приймаючих вітчизняну робочу силу країн із системою укладених нашою державою відповідних двосторонніх договорів можна виявити істотні розбіжності. Далеко не з усіма навіть країнами-лідерами за даним показником Україна досягла домовленостей стосовно трудової діяльності мігрантів та їх соціального захисту.

На парламентських слуханнях на тему «Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення», які відбулися в 2013 р., наголошувалося на тому, що одним із основних завдань відносно покращення соціального та правового захисту трудових мігрантів залишається розширення

договірної бази з країнами, в яких чисельність трудових мігрантів-громадян України є найвагомішою, та проведення заходів щодо активізації виконання двосторонніх міжнародних договірних документів у частині відпрацювання механізму працевлаштування трудящих-мігрантів у рамках укладених угод та контролю за виконанням положень цих документів.

З метою ефективного регулювання трудової міграції громадян України учасники слухань рекомендували Кабінету Міністрів України активізувати переговорний процес з країнами-реципієнтами українських трудових мігрантів, угоди з якими не укладено, щодо укладення двосторонніх міжнародних угод між ними та Україною про працевлаштування та соціальний захист трудових мігрантів, взаємне визнання документів про освіту, визнання українських посвідчень водія та взаємозарахування пенсійного стажу [329].

Станом на сьогодні з питань праці відсутні угоди насамперед з Італією та Угорщиною, які уявляються як найбільш актуальні на даний момент, зважаючи великий відтік громадян України у ці держави. Варто зауважити, що Україна вживала заходів з укладення двосторонніх договорів у сфері працевлаштування із Грузією та Італією [330], проте ніякого прогресу не було досягнуто.

Фактично вирішене питання про підписання угоди про соціальне забезпечення з Німеччиною [331]. Підписаною, але нератифікованою залишається аналогічна угода з Ізраїлем 2012 р. [332]. Продовжується робота над договорами про соціальне забезпечення з Іспанією та Білоруссю (заміна угод 1990-х рр.), Угорщиною та Румунією (заміна угод з СРСР), Сербією, Чорногорією, Бразилією, Люксембургом [329] та Грецією [330]. Відсутність подібних білатеральних договорів означає неможливість українськими працівниками-мігрантами реалізувати право на пенсію з урахуванням періоду роботи за кордоном.

Фактором привабливості угод про соціальне забезпечення з Україною для ряду держав виступає те, що їх громадяни займаються трудовою діяльністю на українській території на підставі дозволу на працевлаштування. За 2016 р. в

Україні офіційно були працевлаштовані особи з інших країн у наступній кількості: з Росії (1681 – 17,1%), Туреччини (1379 – 14%), Білорусі (516 – 5,2%), Польщі (496 – 5%), Азербайджану (489 – 5%), Китаю (359 – 3,6%), Німеччини (338 – 3,4%), Грузії (287 – 2,9%), Франції (286 – 2,9%), США (268 – 2,7%), Молдови (254 – 2,6%), Італії (252 – 2,6%), Великобританії (234 – 2,4%), Таїланду (224 – 2,3%), Індії (214 – 2,2%); з решти країн – менше 1% **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

На наше переконання, завданням України повинно стати здійснення дипломатичних акцій з інтенсифікації переговорів щодо укладення двосторонніх договорів щодо працевлаштування та соціального забезпечення, насамперед із країнами, названими за результатами парламентських слухань.

Проте вважаємо неперспективним зараз ставити головний акцент на переговори з такими країнами: Угорщиною, Румунією, Грецією – через поточну кризу у двосторонніх відносинах, зумовлену негативною реакцією цих країн на прийняття нового Закону України «Про освіту» 2017 р., який визначає державну мову мовою освітнього процесу; з тими країнами, де явно мало знаходиться українських працівників-мігрантів.

Пріоритетним видається відновлення дипломатичного діалогу з Італією – державою, де працює найбільше українських громадян-мігрантів серед всіх країн-реципієнтів вітчизняної трудової сили та з якою не укладено жодної спеціальної білатеральної угоди щодо визначення статусу працівників-мігрантів.

Враховуючи позитивну статистику в'їзду до України громадян Італії для цілей зайняття трудовою діяльністю та стабільно насичений міграційний рух українців у зворотному напрямку, є доречним укладення міжурядової угоди про трудову діяльність і соціальний захист громадян. У розвиток положень даного розділу дослідження у Додатку представлено проект такого договору.

ВИСНОВКИ

Проведене у роботі дослідження дало змогу сформулювати наступні головні висновки:

1. На основі сучасної білатеральної договірної практики держав стосовно регулювання правового статусу працівників-мігрантів у світі сформувалася дворівнева система міжнародних двосторонніх угод – загальних та спеціальних, – які ґрунтуються на чотирьох типах стандартів: міжнародних стандартах прав людини, фундаментальних міжнародних стандартах праці, міжнародних стандартах трудової міграції, технічних міжнародних соціально-трудовах стандартах.

2. Система загальних білатеральних договорів включає: рамкові угоди, що охоплюють спектр ключових питань координації міграційної політики, та угоди щодо ефективної організації міграції, конкретна модель якої варіюється в межах усталених підходів до регламентації таких взаємовідносин (насамперед між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються). Хоча названі угоди і зорієнтовані у першу чергу на захист інтересів держав, але вони у той же час впливають на правовий статус працівників-мігрантів, підтверджуючи їх право на працю та встановлюючи рамки поведінки у контексті перетинання кордонів.

3. Система спеціальних білатеральних угод зорієнтована на конкретизацію двостороннього співробітництва держав за окремими напрямками та представлена різновекторною договірною практикою: угодами комплексного характеру, а також щодо: взаємного сприяння професійній діяльності цільової категорії працівників, трудової діяльності мігрантів на ринку праці приймаючої держави, найму сезонних працівників, праці за кордоном на період відпустки (подорожі), соціального захисту (пенсійного забезпечення) та специфічних питань співпраці. Дані договори становлять квінтесенцію правового статусу працівників-мігрантів, закріплюючи особливі міжнародно-правові гарантії дотримання їх прав в умовах короткострокової та довгострокової трудової діяльності за кордоном.

4. Система білатеральних міжнародних угод України щодо визначення правового становища працівників-мігрантів у головних рисах відповідає сценарію розвитку договірної практики в інших країнах світу. Аналіз договірної практики України свідчить про превалювання в системі її загальних міжнародних угод договорів про міграційне співробітництво, про правову допомогу та про реадмісію.

5. Систему спеціальних двосторонніх угод України утворюють: договори комплексного характеру, що тяжіють до охоплення регулятивним впливом як питань трудової діяльності, так соціального захисту працівників-мігрантів; договори щодо працевлаштування громадян держав-учасниць на засадах взаємності; договори щодо трудової діяльності українських мігрантів на ринках праці приймаючих держав; договори щодо соціального (пенсійного) забезпечення; договори щодо специфічних питань співробітництва. Подібні угоди сприяють ефективнішому захисту прав громадян України, які з різних причин працюють за кордоном.

6. При співставленні статистичних даних про вектори трудової міграції українських громадян за кордон у розрізі приймаючих вітчизняну робочу силу країн із системою укладених нашою державою відповідних двосторонніх договорів можна виявити, що далеко не з усіма навіть країнами-лідерами за даним показником Україна досягла домовленостей стосовно трудової діяльності мігрантів та їх соціального захисту. При цьому намітилася стійка тенденція до зростання перетинання українськими працівниками-мігрантами західного кордону держави у пошуках роботи.

7. Запропоновано укласти міжурядову угоду між Україною та Італією про трудову діяльність і соціальний захист громадян. Проект угоди винесений у Додаток до роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Українська дипломатична енциклопедія: у 5 т. / редкол.: Д. В. Табачник (голова) та ін.; худож.-оформлювач О. М. Іванова. – Харків: Фоліо, 2013. – Т. 5. – 477 с.
2. Енциклопедія міжнародного права: у 3 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко, В. Н. Денисов (співголови) та ін.; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Т. 1. – К.: Академперіодика, 2014. – 920 с.
3. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights of 16 December 1966 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>.
4. Optional Protocol of 10 December 2008 to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights of 1966 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPCESCR.aspx>.
5. International Covenant on Civil and Political Rights of 16 December 1966 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/ccpr.pdf>.
6. Optional Protocol of 16 December 1966 to the International Covenant on Civil and Political Rights of 1966 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/ccpr-one.pdf>.
7. Second Optional Protocol of 15 December 1989 to the International Covenant on Civil and Political Rights, aiming at the abolition of the death penalty of 1966 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/ccpr-death.pdf>.
8. Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment of 10 December 1984 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cat.pdf>.
9. Optional Protocol of 18 December 2002 to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment of 1984 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cat-one.pdf>.

10. Convention on the Rights of the Child of 20 November 1989 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>.

11. Optional Protocol of 19 December 2011 to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure of 1989 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPICCRC.aspx>.

12. International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance of 20 December 2006 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/disappearance-convention.pdf>.

13. Convention No. 29 concerning Forced or Compulsory Labour of 28 June 1930 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312174:NO.

14. Protocol of 11 June 2014 to the Forced Labour Convention No. 29 of 1930 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:3174672:NO.

15. Convention No. 87 concerning Freedom of Association and Protection of the Right to Organize of 9 July 1948 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312232:NO.

16. Convention No. 98 concerning the Application of the Principles of the Right to Organize and to Bargain Collectively of 1 July 1949 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312243:NO.

17. Convention No. 100 concerning Equal Remuneration for Men and Women Workers for Work of Equal Value of 29 June 1951 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312245:NO.

18. Convention No. 105 concerning the Abolition of Forced Labour of 25 June 1957 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312250:NO.

19. Convention No. 111 concerning Discrimination in Respect of Employment and Occupation of 25 June 1958 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312256:NO.

20. Convention No. 138 concerning Minimum Age for Admission to Employment of 26 June 1973 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312283:NO.

21. Convention No. 182 concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour of 17 June 1999 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312327:NO.

22. Convention No. 48 concerning the Establishment of an International Scheme for the Maintenance of Rights under Invalidity, Old-Age and Widows' and Orphans' Insurance of 22 June 1935 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312193:NO.

23. Convention No. 97 concerning Migration for Employment of 1 July 1949 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312242:NO.

24. Convention No. 143 concerning Migrations in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Treatment of Migrant Workers of 24 June 1975 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312288:NO.

25. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families of 18 December 1990 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cmw.pdf>.

26. Accord cadre relatif à la gestion concertée des migrations et au développement solidaire entre le Gouvernement de la République Française et le Gouvernement de la République Tunisienne onique fait à Tunis, le 28 avril 2008 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: https://www.gisti.org/IMG/pdf/accord_france-tunisie.pdf.

27. Acuerdo marco de Asistencia y cooperacion en materia migratoria entre Colombia y Perú, hecho en Bogotá el 6 de marzo de 2012 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/--migrant/documents/legaldocument/wcms_382453.pdf.

28. Acuerdo de Cooperación en materia de inmigración entre el Reino de España y la República de Guinea, hecho ad-referéndum en Conakry el 9 de octubre de 2006 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2007-1886>.

29. Acuerdo marco de Cooperacion en materia de inmigracion entre el Reino de Espana y la Republica de Gambia, 9 octubre 2006 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/Accord_Espagne_-_Gambie.pdf.

30. Acuerdo marco de Cooperación en materia de inmigración entre el Reino de España y la República de Mali, hecho en Madrid el 23 de enero de 2007 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: https://boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2008-9607.

31. Acuerdo marco de Cooperacion en materia de inmigracion entre el Reino de Espana y la Republica de Cabo Verde, 20 marzo 2007 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/Espagne_-_Cap_Vert.pdf.

32. Acuerdo en materia de inmigración entre el Reino de España y la República de Guinea Bissau, hecho “ad referéndum” en Bissau el 27 de enero de 2008 y Canje de Notas de fechas 11 de julio y 29 de septiembre de 2008 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: <http://www.boe.es/boe/dias/2009/06/03/pdfs/BOE-A-2009-9177.pdf>.

33. Acuerdo entre el Reino de España y la República del Perú para la cooperación en materia de inmigración, hecho en Madrid el 6 de julio de 2004 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2004-16932.

34. Acuerdo entre el Reino de España y la República de Guinea-Bissau en materia de inmigración, hecho en Madrid el 7 de febrero de 2003 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2003-6135.

35. Acuerdo entre el Reino de España y la República Islámica de Mauritania en materia de inmigración, hecho en Madrid el 1 de julio de 2003 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2003-15555.

36. Accord France – Sénégal relatif à la gestion concertée des flux migratoires, signé à Dakar le 23 septembre 2006 et Avenant du 25 février 2008 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: https://www.gisti.org/IMG/pdf/accord_senegal_230906.pdf.

37. Accord France – Gabon relatif à la gestion concertée des flux migratoires et au codéveloppement, signé à Libreville le 5 juillet 2007 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: https://www.gisti.org/IMG/pdf/Accord_France_Gabon-2.pdf.

38. Accord France – Congo relatif à la gestion concertée des flux migratoires et au codéveloppement, signé à Brazzaville le 25 octobre 2007 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: https://www.gisti.org/IMG/pdf/accord_france-congo.pdf.

39. Accord France – Bénin relatif à la gestion concertée des flux migratoires et au codéveloppement, signé à Cotonou le 28 novembre 2007 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: https://www.gisti.org/IMG/pdf/Accord_France-Benin.pdf.

40. Accord France – Cap-Vert relatif à la gestion concertée des flux migratoires et au développement solidaire (ensemble trois annexes) signé à Paris, le 24 novembre 2008 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: https://www.gisti.org/IMG/pdf/Accord_France-CapVert.pdf.

41. Accord France – Burkina-Faso relatif à la gestion concertée des flux migratoires et au développement solidaire (6 annexes) signé à Ouagadougou le 10

janvier 2009 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: https://www.gisti.org/IMG/pdf/Accord_France-Burkina.pdf.

42. Accord France – Cameroun du 21 mai 2009 relatif à la gestion concertée des flux migratoires et au développement solidaire (ensemble six annexes), signé à Yaoundé le 21 mai 2009 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/Accord_gestion_concertee_France_-_Cameroun.pdf.

43. Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of Romania on the Readmission of Persons Protocol for the implementation of the Agreement signed at Bucharest on February 20, 2003 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Royamue_Uni_-_Roumanie-2.pdf.

44. Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Republic of Bulgaria on the Readmission of Persons and Protocol for the implementation of the Agreement signed at Sofia on February 21, 2003 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Royaume_Uni_-_Bulgarie-2.pdf.

45. Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Republic of Albania on the Readmission of Persons and Protocol for the implementation of the Agreement signed at Tirana on October 14, 2003 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Royamue_Uni_-_Albanie-2.pdf.

46. Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Swiss Federal Council on the Readmission of Persons Present without Authorization and Protocol to the Agreement signed at Berne on December 16, 2005 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Royaume_Uni_-_Suisse-2.pdf.

47. Agreement on the Circulation of Persons and Readmission between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the People's Democratic Republic of Algeria signed at London on

July 11, 2006 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Royaume_Uni_-_Algerie-2.pdf.

48. Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Republic of Korea concerning the Readmission of Persons signed at London on December 20, 2011 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/2012/TS0030.pdf>.

49. Agreement between the European Community and the Government of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China on the readmission of persons residing without authorization signed at Brussels on November 27, 2002 [Electronic resource]. – Access mode: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:22004A0124\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:22004A0124(01)).

50. Agreement between the European Community and the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka on the readmission of persons residing without authorization signed at Colombo on June 4, 2004 [Electronic resource]. – Access mode: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22005A0517\(03\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22005A0517(03)).

51. Agreement between the European Community and the Republic of Albania on the readmission of persons residing without authorization signed at Luxembourg on April 14, 2005 [Electronic resource]. – Access mode: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22005A0517\(02\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22005A0517(02)).

52. Agreement between the European Community and the Russian Federation on readmission of persons residing without authorization signed at Sochi on May 25, 2006 [Electronic resource]. – Access mode: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22007A0517\(03\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22007A0517(03)).

53. Agreement between the European Community and Bosnia and Herzegovina on the readmission of persons residing without authorization signed at Brussels on September 18, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22007A1219\(04\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22007A1219(04)).

54. Agreement between the European Community and the Republic of Serbia on the readmission of persons residing without authorization signed at Brussels on September 18, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32007D0819>.

55. Agreement between the European Community and the Republic of Montenegro on the readmission of persons residing without authorization signed at Brussels on September 18, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22007A1219%2802%29>.

56. Agreement between the European Community and the former Yugoslav Republic of Macedonia on the readmission of persons residing without authorization signed at Brussels on September 18, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22007A1219\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22007A1219(01)).

57. Agreement between the European Community and the Republic of Moldova on the readmission of persons residing without authorization signed at Brussels on October 10, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22007A1219%2810%29>.

58. Agreement between the European Community and the Islamic Republic of Pakistan on the readmission of persons residing without authorization signed at Brussels on October 26, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:22010A1104\(02\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:22010A1104(02)).

59. Agreement between the European Union and Georgia on the readmission of persons residing without authorization signed at Brussels on November 22, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22011A0225%2803%29>.

60. Agreement between the European Union and the Republic of Turkey on the readmission of persons residing without authorization signed at Ankara on December 16, 2013 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22014A0507%2801%29>.

61. Agreement between the European Union and the Republic of Azerbaijan on the readmission of persons residing without authorization signed at Brussels on

February 28, 2014 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0430%2801%29>.

62. Agreement between the Government of Canada and the Government of the United States of America for the Sharing of Visa and Immigration Information signed on December 13, 2012 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/mandate/policies-operational-instructions-agreements/agreements/agreement-government-canada-government-united-states-america-sharing-visa-immigration-information.html>.

63. Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the United States of America for the Sharing of Visa, Immigration, and Nationality Information signed at Queenstown on April 18, 2013 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/226264/8651.pdf.

64. Agreement between the Government of the United States of America and the Government of Australia for the Sharing of Visa and Immigration Information signed at Canberra on August 27, 2014 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.state.gov/documents/organization/235777.pdf>.

65. Statement of Mutual Understanding on Information Sharing among the Department of Citizenship and Immigration Canada and the U.S. Immigration and Naturalization Service and the U.S. Department of State done on August 22, 2003 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/mandate/policies-operational-instructions-agreements/agreements/statement-mutual-understanding-information-sharing/statement.html>.

66. Memorandum of Understanding between the Swiss Federal Council and the Government of the Federal Republic of Nigeria on the Establishment of a Migration Partnership done in Berne on February 14, 2011 [Electronic resource]. – Access

mode: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/MoU_Nigeria_14-02-2011_Schweiz-2.pdf.

67. Acuerdo entre España y Colombia relativo a la regulación y ordenación de los flujos migratorios laborales, hecho en Madrid el 21 de mayo de 2001 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Espagne_-_Colombie.pdf.

68. Acuerdo entre el Reino de España y la República del Ecuador relativo a la regulación y ordenación de los flujos migratorios, hecho en Madrid, el 29 de mayo de 2001 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Espagne_-_Equateur.pdf.

69. Acuerdo sobre mano de obra entre el Reino de España y el Reino de Marruecos, hecho en Madrid el 25 de julio de 2001 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Espagne_-_Maroc.pdf.

70. Acuerdo entre el Reino de España y la República Dominicana relativo a la regulación y ordenación de los flujos migratorios laborales, hecho en Madrid el 17 de diciembre de 2001 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/Espagne_-_Rep-_Dominicaine.pdf.

71. Acuerdo entre el Reino de España y Rumanía relativo a la regulación y ordenación de los flujos migratorios laborales entre ambos Estados, hecho en Madrid el 23 de enero de 2002 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: <http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2002-23465>.

72. Acuerdo entre el Reino de España y la República de Bulgaria relativo a la regulación de los flujos migratorios laborales entre ambos Estados, firmado el 28 de octubre 2003 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Espagne_-_Bulgarie.pdf.

73. Acuerdo entre el Reino de España y la República Islámica de Mauritania relativo a la regulación y ordenación de los flujos migratorios laborales entre ambos Estados, hecho en Nuakchott el 25 de julio de 2007 [Recurso electrónico]. – Régimen acceso: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/accord_Espagne_-_Mauritanie.pdf.

74. Acordo entre a República Portuguesa e a República Federativa do Brasil sobre a Contratação Recíproca de Nacionais, assinado em Lisboa em 11 de Julho de 2003 [Recurso electrónico]. – Regime acesso: <https://dre.pt/pesquisa/-/search/496675/details/maximized>.

75. Memorandum of Understanding between the Royal Thai Government and the Government of Lao PDR on Employment Cooperation done at Vientiane on October 18, 2002 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.mekongmigration.org/PDF%20for%20policy%20documents/Thai_Laos%20MOU%20_October%2018%2C%202002.pdf.

76. Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Kingdom of Cambodia on Cooperation in the Employment of Workers at Ubon Ratchathani on May 31, 2003 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/93356/109100/F-1475198314/INT93356%20Eng.pdf>.

77. Accord entre le Gouvernement de la République française et le Gouvernement de la République du Sénégal relatif aux échanges de jeunes professionnels, signé à Paris le 20 juin 2001 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000593176&dateTexte=>.

78. Accord France – Russie sur les migrations professionnelles, signé le 27 novembre 2009 et la circulaire d'application du 14 novembre 2011 [Recourse électronique]. – Mode d'accès: http://www.migreurop.org/IMG/pdf/France_-_Russie_sur_migr-_professionnelles.pdf.

79. Accordo bilaterale in materia di lavoro tra il Governo della Repubblica Italiana e il Governo del Regno Del Marocco fatto a Rabat il 21 novembre 2005 [Risorsa elettronico]. – Regime accesso: http://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/accordi-bilaterali/Documents/MA_AccordoBilateraleMarocco.pdf.

80. Agreement between the Government of the Italian Republic and the Government of the Republic of Moldova in the Field of Labour Migration signed at Rome on July 5, 2011 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/accordi-bilaterali/Documents/MOL_Accordo_bilaterale_IT_MOLD_5_luglio_2011.pdf.

81. Agreement on Bilateral Cooperation on Labour Migration between the Government of the Italian Republic and the Government of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka signed at Rome on October 18, 2011 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/accordi-bilaterali/Documents/SL_accordoFirmatoEN.pdf.

82. Accordo bilaterale in materia di lavoro tra il Governo della Repubblica Italiana e il Consiglio dei ministri della Repubblica di Albania fatto a Tirana il 2 dicembre 2008 [Risorsa elettronico]. – Regime accesso: http://www.integrazionemigranti.gov.it/Areetematiche/PaesiComunitari-e-associazioniMigranti/paesi/Documents/Albania/ACCORDO_02_12_2008_IT.pdf.

83. Memorandum of Understanding between the Ministry of Labour and Social Policies of the Italian Republic and the Ministry of the Labour, Social Affairs and Equal Opportunities of the Republic of Albania concerning the Implementation of the Agreement on Labour Migration signed on 2nd December 2008 done at Rome on July 19, 2011 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/accordi-bilaterali/Documents/AL_Accordoenfirmato.pdf.

84. Accordo tra il Governo della Repubblica Italiana e il Governo della Repubblica Araba D'Egitto di cooperazione in materia di flussi migratori bilaterali per motivi di lavoro fatto a il Cairo il 28 novembre 2005 [Risorsa elettronico]. – Regime accesso: <http://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/accordi-bilaterali/Documents/EGAccordoBilateraleEgitto.pdf>.

85. Memorandum of Understanding between the Italian Ministry of Labour and Social Policies of the Egyptian Ministry of Manpower and Migration concerning the Implementation of the Agreement on Cooperation on Bilateral Labour Migration

signed on 28th November 2005 done at Rome on May 17, 2011 [Electronic resource].
 – Access mode: <http://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/accordi-bilaterali/Documents/EGAccordoBilateraleEgitto.EN.pdf>.

86. Déclaration Conjointe entre Le Ministère italien du Travail et des Politiques Sociales et Le Ministère mauricien du Travail, des Relations Industrielles et de l'Emploi en Matière de Coopération et d'Assistance Technique dans le Secteur de la Migration Circulaire signée à Rome, le 20 septembre 2012 [Recourse électronique].
 – Mode d'accès: http://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/accordi-bilaterali/Documents/Accordo_bilaterale_Mauritius_FR.pdf.

87. Agreement between the Government of Nepal and the Government of the State of Qatar concerning Nepalese Manpower Employment in the State of Qatar signed at Doha on March 21, 2005 [Electronic resource]. – Access mode: <https://ceslam.org/mediastorage/files/Agreement%20between%20the%20Government%20of%20Nepal%20and%20the%20Government%20of%20the%20State%20of%20Qatar.pdf>.

88. Memorandum of Understanding between the Government of Nepal and the Government of United Arab Emirates in the Field of Manpower done at Kathmandu on July 3, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: <https://ceslam.org/mediastorage/files/Memorandum%20of%20Understanding%20between%20the%20Government%20of%20Nepal%20and%20the%20Government%20of%20the%20United%20Arab%20Emirates.pdf>.

89. Memorandum of Understanding between the Government of Nepal and the Government of the Republic of Korea on the Sending of Workers to the Republic of Korea under the Employment Permit System done on July 23, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: <https://ceslam.org/mediastorage/files/Memorandum%20of%20Understanding%20between%20the%20Government%20of%20Nepal%20and%20the%20Republic%20of%20Korea.pdf>.

90. Memorandum of Understanding in the Areas of Labour and Occupational Training between the Government of Nepal and the Government of the Kingdom of Bahrain done at Kathmandu on April 29, 2008 [Electronic resource]. – Access mode: <https://ceslam.org/mediastorage/files/Memorandum%20of%20Understanding%20between%20the%20Government%20of%20Nepal%20and%20the%20Government%20of%20the%20Kingdom%20of%20Bahrain.pdf>.

91. Carrillo L. Seasonal Agricultural Workers Program Mexico – Canada: Costs and Benefits [Electronic resource]. – Access mode: https://www2.gwu.edu/~ibi/minerva/Spring2011/Luis_Munoz.pdf.

92. Wickramasekara P. Bilateral Agreements and Memoranda of Understanding on Migration of Low Skilled Workers: A Review / Report prepared for the Labour Migration Branch; International Labour Organization. – Geneva, 2015 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---migrant/documents/publication/wcms_385582.pdf.

93. Agreement between the Government of the French Republic and the Government of the Republic of Poland on the employment in France of Polish seasonal workers signed at Warsaw on May 20, 1992 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---migrant/documents/legaldocument/wcms_382427.pdf.

94. Agreement between Belize and the Republic of Guatemala on a Programme for Seasonal Workers signed at Placencia on December 17, 2014 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.oas.org/sap/peacefund/belizeandguatemala/documentos/2014-12-17_Seasonal_Workers.pdf.

95. Inter-Agency Understanding between the Ministry of Business, innovation and Employment of New Zealand and the Department of Labour and Industrial Relations of Papua New Guinea in support of New Zealand's Recognized Seasonal Employer Policy 2013 on August 14, 2013 [Electronic resource]. – Access mode: <http://apmigration.ilo.org/country-profiles/inter-agency-understanding-1/view/++widget++form.widgets.multifile/@@download/0>.

96. Memorandum of Understanding between the Government of Australia and the Government of Nauru: In support of the granting of visas to citizens of Nauru for the Pacific Microstates – Northern Australia Worker Pilot Program done in Nauru on April 24, 2017 [Electronic resource]. – Access mode: <http://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/nauru-signed-mou-northern-australia-worker-pilot-program.pdf>.

97. Memorandum of Understanding between the Australian Government and the Government of the Kingdom of Tonga in support of Australia's Seasonal Worker Programme done at Nuku'alofa on 17 August 2017 [Electronic resource]. – Access mode: <http://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/tonga-seasonal-worker-programme-mou-signed.pdf>.

98. Agreement on a Working Holiday Scheme between the Government of New Zealand and the Government of the Argentine Republic signed at Buenos Aires on November 22, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.nzlii.org/nz/other/mfat/NZTS/2002/60.pdf>.

99. Agreement on a Working Holiday Scheme between the Government of New Zealand and the Government of the Republic of Latvia signed at Riga, on September 9, 2008 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.austlii.edu.au/nz/other/mfat/NZTS/2009/3.pdf>.

100. Agreement on a Working Holiday Scheme between the Government of the Republic of Lithuania and the Government of New Zealand signed at New York on October 1, 2015 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.e-tar.lt/rs/lasupplement/bbb6afa0d15711e583a295d9366c7ab3/0a88dd10d16211e583a295d9366c7ab3/>.

101. Agreement between the Government of Japan and the Government of the Republic of Poland on a Working Holiday Scheme signed at Tokyo, on February 27, 2015 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.mofa.go.jp/files/000069521.pdf>.

102. Memorandum of Understanding between the Government of the Netherlands and the Government of the Argentine Republic relating to a Working

Holiday Program done at Amsterdam on March 27, 2017 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.government.nl/binaries/government/documents/publications/2017/03/17/agreement-between-the-netherlands-and-argentina-about-working-holiday-program/Memorandum+Working+Holiday+program+27032017.pdf>.

103. Convention on Social Security between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Kingdom of the Netherlands signed at the Hague on December 21, 2005 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/2012/TS0023.pdf>.

104. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of Ireland, with Exchange of Notes signed at Dublin on December 14, 2004 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/2007/TS0030.pdf>.

105. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Republic of Chile signed at Santiago on March 13, 2012 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/2015/TS0027-1.pdf>.

106. Agreement between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Japan on Social Security signed at Tokyo on February 29, 2000 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/2001/TS0019.pdf>.

107. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Republic of Korea signed at Seoul on April 20, 1999 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/2000/TS0099.pdf>.

108. Convention between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of Jamaica on Social Security with Protocol signed at London on November 12, 1996 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1997/TS0032.pdf>.

109. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of Malta signed at London on October 19, 1995 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1996/TS0075.pdf>.

110. Agreement on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland on behalf of the States of Jersey and the States of Guernsey and the Government of New Zealand signed at London on November 3, 1994 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1995/TS0092.pdf>.

111. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of Barbados with Protocol signed at London on January 7, 1992 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1992/TS0043.pdf>.

112. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Kingdom of Norway with Protocol concerning Medical Treatment signed at Oslo on June 19, 1990 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1991/TS0053.pdf>.

113. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Kingdom of Sweden (with Protocol concerning Medical Treatment) signed at Stockholm on June 29, 1987 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1988/TS0058.pdf>.

114. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Republic of the Philippines signed at London on February 27, 1985 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1990/TS0002.pdf>.

115. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of New Zealand

signed at London on November 1, 1983 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1984/TS0019.pdf>.

116. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of Iceland signed at Reykjavik on August 25, 1983 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1986/TS0029.pdf>.

117. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Republic of Cyprus signed at Nicosia on December 18, 1982 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1984/TS0007.pdf>.

118. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of Mauritius signed at Port Louis on April 22, 1981 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1982/TS0026.pdf>.

119. Convention on Social Security between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Republic of Austria signed at Vienna on July 22, 1980 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1981/TS0025.pdf>.

120. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Republic of Finland (with Protocol concerning Health Care and Co-operation in the Field of Medicine and Public Health) and Amending Protocols signed at London on 21 March 1980 and 24 January 1983 signed at London on December 12, 1978 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1984/TS0027.pdf>.

121. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of Portugal (with Protocol concerning Medical Treatment) signed at London on November 15, 1978 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1979/TS0093.pdf>.

122. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Switzerland (with Final Protocol) signed at Berne on February 21, 1968 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1969/TS0087.pdf>.

123. Agreement on the Implementation of the Convention on Social Security between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Federal Republic of Germany signed at London on December 10, 1964 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1967/TS0037.pdf>.

124. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Kingdom of Denmark signed at London on August 27, 1959 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1960/TS0013.pdf>.

125. Convention between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Finland on Social Security signed at Helsinki on July 28, 1959 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1960/TS0085.pdf>.

126. Convention on Social Security and Protocol concerning Benefits in Kind between Her Majesty in respect of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and His Majesty the King of the Belgians signed at Brussels on May 20, 1957 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1958/TS0022.pdf>.

127. Convention between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of Israel on Social Security signed at London on April 29, 1957 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1958/TS0002.pdf>.

128. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the French Republic (with Protocols) signed at Paris on July 10, 1956 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1958/TS0044.pdf>.

129. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the French Republic (with Protocols) signed at Paris on July 10, 1956 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1958/TS0044.pdf>.

130. Convention on Social Security between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Grand Duchy of Luxembourg (with Protocol) signed at London on October 13, 1953 [Electronic resource]. – Access mode: <http://treaties.fco.gov.uk/docs/pdf/1955/TS0017.pdf>.

131. Agreement between the United States of America and the Italian Republic on the Matter of Social Security signed at Washington on May 23, 1973 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/italy.html.

132. Agreement between the United States of America and the Federal Republic of Germany on Social Security signed at Washington on January 7, 1976 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/germ_agt.html.

133. Agreement Between the United States of America and the Swiss Confederation on Social Security signed at Bern on December 3, 2012 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/switzrld.html.

134. Agreement between the United States of America and the Kingdom of Belgium on Social Security signed at Washington on February 19, 1982 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/belgium.html.

135. Agreement between the United States of America and the Kingdom of Norway on Social Security signed at Oslo on November 30, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/norway.html.

136. Agreement between the Government of the United States of America and the Government of Canada with respect to Social Security signed at Ottawa on March 11, 1981 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/canada.html.

137. Agreement on Social Security between the United States of America and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland signed at London on February 13, 1984 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/uk.html.

138. Agreement between the United States of America and the Kingdom of Sweden on Social Security signed at Stockholm on May 27, 1985 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/sweden.html.

139. Agreement on Social Security between the United States of America and Spain signed at Madrid on September 30, 1986 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/spanish.html.

140. Agreement on Social Security between the United States of America and The French Republic signed at Washington on October 21, 1987 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/french.html.

141. Agreement between the United States of America and the Portuguese Republic on Social Security signed at Lisbon on March 30, 1988 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/portugal.html.

142. Agreement between the United States of America and the Kingdom of the Netherlands on Social Security signed at the Hague on December 8, 1987 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/nthrlnds.html.

143. Agreement between the United States of America and the Republic of Austria on Social Security signed at Vienna on July 13, 1990 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/aus_agt.html.

144. Agreement between the United States of America and the Republic of Finland on Social Security signed at Helsinki on June 3, 1991 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/finnish.html.

145. Agreement between the United States of America and Ireland on Social Security signed at Washington on April 14, 1992 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/irish.html.

146. Agreement between the United States of America and the Grand Duchy of Luxembourg on Social Security signed at Luxembourg on February 12, 1992 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/luxembrg.html.

147. Agreement on Social Security between the Government of the United States of America and the Government of the Hellenic Republic signed at Athens on June 22, 1993 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/grk_agt.html.

148. Agreement between the Government of the United States of America and the Government of Australia on Social Security signed at Canberra on September 27, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/Australia.html.

149. Agreement between the United States of America and the Republic of Korea on Social Security signed at Washington on March 13, 2000 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/korea.html.

150. Agreement on Social Security between the United States of America and the Republic of Chile signed at Santiago on February 16, 2000 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/chile.html.

151. Agreement between the United States of America and Japan on Social Security signed at Washington on February 19, 2004 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/japan.html.

152. Agreement on Social Security between the United States of America and the Kingdom of Denmark signed at Copenhagen on June 13, 2007 [Electronic

resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/denmark.html.

153. Agreement on Social Security between the United States of America and the Czech Republic signed in Prague on September 7, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/czech.html.

154. Agreement between the United States of America and the Republic of Poland on Social Security signed at Warsaw on April 2, 2008 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/Poland.html.html.

155. Agreement on Social Security between the United States of America and the Slovak Republic signed at Bratislava on December 10, 2012 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/slovakrepublic.html.

156. Agreement on Social Security between the Government of the United States of America and the Government of Hungary signed at Budapest on February 3, 2015 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.ssa.gov/international/Agreement_Texts/hungary.html.

157. Agreement on Social Security between Canada and Antigua and Barbuda signed at Ottawa on September 2, 1992 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102201>.

158. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Austria signed at Vienna on February 24, 1987 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102169>.

159. Agreement on Social Security between Canada and Barbados signed at Bridgetown on February 11, 1985 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102170>.

160. Agreement on Social Security between Canada and Belgium signed at Brussels on May 10, 1984 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102171>.

161. Agreement on Social Security between Canada and the Federative Republic of Brazil signed at Brasilia on August 8, 2011 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105273>.

162. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Bulgaria signed at Ottawa on October 5, 2012 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105366>.

163. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of the Republic of Chile signed at Ottawa on November 18, 1996 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102216>.

164. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of the People's Republic of China signed at Ottawa on April 2, 2015 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?id=105454>.

165. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of the Republic of Croatia signed at Zagreb on April 22, 1998 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102224>.

166. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Cyprus signed at Ottawa on January 24, 1990 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102193>.

167. Agreement on Social Security between Canada and the Czech Republic signed at Prague on May 27, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=103876>.

168. Agreement on Social Security between Canada and the Kingdom of Denmark signed at Copenhagen on April 12, 1985 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102172>.

169. Agreement on Social Security between Canada and the Commonwealth of Dominica signed at Roseau on January 14, 1988 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102197>.

170. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Estonia signed at Ottawa on February 21, 2005 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105018>.

171. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Finland signed at Ottawa on October 28, 1986 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102174>.

172. Agreement between the Government of Canada and the Government of the French Republic on Social Security signed at Ottawa on March 14, 2013 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?id=105189&Lang=eng>.

173. Agreement between the Government of Canada and the Government of the Federal Republic of Germany on Social Security signed at Bonn on November 14, 1985 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102177>.

174. Agreement on Social Security between Canada and the Hellenic Republic signed at Toronto on November 10, 1995 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102212>.

175. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of Grenada signed at St. George's on January 8, 1998 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102222>.

176. Exchange of Letters Constituting an Agreement between the Government of Canada and the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland Establishing the Terms and Conditions of Reciprocity in Social Security Between Canada, Jersey and Guernsey of February 5, 1993 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102200>.

177. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Hungary signed at Budapest on March 4, 2002 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=104856>.

178. Agreement on Social Security between Canada and Iceland signed at Gimli on June 25, 1988 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102194>.

179. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of India signed at New Delhi on November 6, 2012 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?id=105289&Lang=eng>.

180. Agreement on Social Security Between Canada and Ireland signed at Ottawa on November 29, 1990 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102203>.

181. Interim Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of Israel signed at Jerusalem on April 9, 2000 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=103448>.

182. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of the Italian Republic signed at Rome on May 22, 1995 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?id=102213>.

183. Agreement between the Government of Canada and the Government of Jamaica with Respect to Social Security signed at Kingston on January 10, 1983 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102181>.

184. Agreement between Canada and Japan on Social Security signed at Tokyo on February 15, 2006 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105059>.

185. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of the Republic of Korea signed at Seoul on January 10, 1997 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102217>.

186. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Latvia signed at Riga on June 29, 2005 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105040>.

187. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Lithuania signed at Vilnius on July 5, 2005 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105039>.

188. Convention on Social Security Between Canada and Luxembourg signed at Ottawa on May 22, 1986 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102199>.

189. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Macedonia at Ottawa on August 26, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105217>.

190. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Malta signed at Toronto on April 4, 1991 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102204>.

191. Agreement on Social Security between Canada and the United Mexican States signed at Ottawa on April 27, 1995 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102208>.

192. Convention on Social Security between the Government of Canada and the Government of the Kingdom of Morocco signed at Rabat on July 1, 1998 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102968>.

193. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of the Kingdom of the Netherlands signed at Brantford on June 27, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=104279>.

194. Agreement on Social Security between Canada and the Kingdom of Norway at Ottawa on June 20, 2012 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105243>.

195. Convention on Social Security between Canada and the Republic of Peru signed at Ottawa on March 1, 2014 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?id=105399&Lang=eng>.

196. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of the Philippines signed at Winnipeg on September 9, 1994 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102207>.

197. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Poland signed at Warsaw on April 2, 2008 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105111>.

198. Agreement between Canada and Portugal with Respect to Social Security signed at Toronto on December 15, 1980 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102185>.

199. Agreement on Social Security between Canada and Romania at Ottawa on November 19, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105250>.

200. Agreement on Social Security between Canada and the Federation of St. Kitts and Nevis signed at Ottawa on August 17, 1992 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102202>.

201. Agreement on Social Security between Canada and Saint Lucia signed at Castries on January 5, 1987 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102186>.

202. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of Saint Vincent and the Grenadines signed at Kingstown on January 6, 1998 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102221>.

203. Agreement on Social Security between Canada and the Republic of Serbia signed at Belgrade on April 12, 2013 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=105293>.

204. Agreement on Social Security between Canada and the Slovak Republic signed at Bratislava on May 21, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=103875>.

205. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of the Republic of Slovenia signed at Ljubljana on May 17, 1998

[Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102223>.

206. Convention on Social Security between Canada and Spain signed at Madrid on November 10, 1986 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102187>.

207. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of Sweden signed at Ottawa on January 30, 2002 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=104678>.

208. Convention on Social Security between Canada and the Swiss Confederation signed at Ottawa of February 24, 1994 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102192>.

209. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of the Republic of Trinidad and Tobago signed at Port of Spain on April 9, 1997 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102218>.

210. Agreement on Social Security between the Government of Canada and the Government of the Republic of Turkey signed at Ankara on June 19, 1998 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102966>.

211. Convention on Social Security between the Government of Canada and the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland signed at London on January 16, 1997 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=102220>.

212. Agreement on Social Security Between the Government of Canada and the Government of the Eastern Republic of Uruguay signed at Ottawa on June 2, 1999 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.treaty-accord.gc.ca/text-texte.aspx?lang=eng&id=103229>.

213. Agreement on Social Security between Australia and India signed at Canberra on November 18, 2014 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.dss.gov.au/sites/default/files/documents/11_2014/english_signed.pdf.

214. Agreement on Social Security between Australia and the Republic of Austria signed at Canberra on August 12, 2015 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.dss.gov.au/sites/default/files/documents/02_2017/austria_social_security_agreement_-_english_text_-_internet_version.pdf.

215. Agreement on Social Security between Australia and Belgium signed at Canberra on November 20, 2002 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-belgium>.

216. Agreement on Social Security between Australia and Canada signed at Ottawa on July 26, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-canada>.

217. Agreement on Social Security between the Government of Australia and the Government of the Republic of Chile signed at Canberra on March 25, 2003 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/agreement-on-social-security-between-the-government-of-australia-and-the-government-of-the-republic-of-chile>.

218. Agreement on Social Security between Australia and the Republic of Croatia signed at Zagreb on May 13, 2003 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/agreement-between-australia-and-the-republic-of-croatia-on-social-security>.

219. Agreement on Social Security between Australia and Cyprus signed at Nicosia on May 12, 1992 [Electronic resource]. – Access mode:

<https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-cyprus>.

220. Agreement on Social Security between Australia and Czech Republic signed at Canberra on September 16, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.dss.gov.au/sites/default/files/documents/05_2012/ssa_australia_czech.pdf.

221. Agreement on Social Security between Australia and Denmark signed at Canberra on July 1, 1999 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-denmark>.

222. Agreement on Social Security between Australia and Finland signed at Helsinki on September 10, 2008 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-the-republic-of-finland>.

223. Agreement on Social Security between Australia and Germany signed at Canberra on December 13, 2000 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-germany>.

224. Agreement on Social Security between Australia and the Hellenic Republic signed at Canberra on May 23, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.dss.gov.au/sites/default/files/documents/05_2012/e_greece_english.pdf.

225. Agreement on Social Security between Australia and the Republic of Hungary signed at Budapest on June 7, 2011 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.dss.gov.au/sites/default/files/documents/05_2012/ssa_australia_hungary.pdf.

226. Agreement on Social Security between Australia and Ireland signed at Dublin on June 9, 2005 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social->

security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-ireland.

227. Agreement on Social Security between Australia and Italy signed at Rome on September 13, 1993 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-the-republic-of-italy>.

228. Agreement on Social Security between Australia and Japan signed at Canberra on February 27, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/agreement-between-australia-and-japan-on-social-security>.

229. Agreement on Social Security between Australia and the Republic of Korea signed at Canberra on December 6, 2006 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-the-republic-of-korea>.

230. Agreement on Social Security between Australia and Latvia signed at Riga on September 7, 2011 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.dss.gov.au/sites/default/files/documents/05_2012/ssa_au_latvia.pdf.

231. Agreement on Social Security between the Government of Australia and the Government of the former Yugoslav Republic of Macedonia signed at Canberra on October 26, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/agreement-between-the-government-of-australia-and-the-government-of-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-on-social-security>.

232. Agreement on Social Security between Australia and Malta signed at Malta on June 16, 2004 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social->

security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-malta.

233. Agreement on Social Security between Australia and the Netherlands signed at the Hague on July 2, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-the-netherlands>.

234. Agreement on Social Security between the Government of Australia and the Government of New Zealand signed at Wellington on December 8, 2016 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.dss.gov.au/sites/default/files/documents/12_2016/nz_social_security_text_-_australian_alternate_-_formatted_for_signature.pdf.

235. Agreement on Social Security between Australia and Norway signed at Canberra on December 2, 2005 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-norway>.

236. Agreement on Social Security between Australia and Poland signed at Warsaw on October 7, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-the-republic-of-poland>.

237. Agreement on Social Security between Australia and Portugal signed at Lisbon on September 3, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-portugal>.

238. Agreement on Social Security between Australia and the Slovak Republic signed at New York on September 21, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international->

social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/agreement-between-australia-and-the-slovak-republic-on-social-security.

239. Agreement on Social Security between Australia and Slovenia signed at Vienna on December 19, 2002 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-the-republic-of-slovenia>.

240. Agreement on Social Security between Australia and Spain signed at Madrid on January 31, 2002 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-spain>.

241. Agreement on Social Security between Australia and the Swiss Confederation signed at Canberra on October 9, 2006 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.dss.gov.au/about-the-department/international/international-social-security-agreements/current-international-social-security-agreements/social-security-agreement-between-australia-and-switzerland>.

242. Agreement on Social Security between Republic of India and the Kingdom of Belgium signed at New Delhi on November 3, 2006 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/Agreement_Belgium.pdf.

243. Agreement on Social Security between Republic of India and the Federal Republic of Germany signed at New Delhi on October 8, 2008 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/Germany_Agreement%20.pdf.

244. Agreement on Social Security between Republic of India and the Swiss Confederation signed at New Delhi on September 3, 2009 [Electronic resource]. – Access mode:

http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/SwissAgreement.pdf.

245. Agreement on Social Security between Republic of India and the Grand Duchy of Luxembourg signed at Luxembourg on September 30, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/ass_luxem.pdf.

246. Agreement on Social Security between the Government of India and the Government of French Republic signed at Paris on September 30, 2008 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.mea.gov.in/images/pdf/ssa-france.pdf>.

247. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Kingdom of Denmark signed at New Delhi on February 17, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/ass_denmark.pdf.

248. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Republic of Korea signed at Seoul on October 19, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/ass_korea.pdf.

249. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Kingdom of the Netherlands signed at New Delhi on October 22, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/ass_netherlands.pdf.

250. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Republic of Hungary signed at Budapest on February 2, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/IWU_Agreement_Hungary_9829.pdf.

251. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Republic of Finland signed at New Delhi on June 12, 2012 [Electronic resource]. – Access mode:

http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/Finland_Agreement.pdf.

252. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Kingdom of Sweden signed at New Delhi on November 26, 2012 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/Sweden_Agreement.pdf.

253. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Czech Republic signed at Prague on June 9, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/CzechRepublic_Agreement.pdf.

254. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Kingdom of Norway signed at Prague on October 29, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/Norway_Agreement.pdf.

255. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Republic of Austria signed at Prague on February 4, 2013 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/Austria_Agreement.pdf.

256. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Republic of Japan signed at Tokyo on November 16, 2012 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/Japan_Agreement.pdf.

257. Agreement on Social Security between the Republic of India and the Portuguese Republic signed at Tokyo on March 4, 2013 [Electronic resource]. – Access mode:

http://www.epfindia.com/site_docs/PDFs/Operating_SSAs_PDFs/Portugal_Agreement.pdf.

258. Соглашение между Правительством Российской Федерации и Правительством Республики Молдова о гарантиях прав граждан в области пенсионного обеспечения от 10 февраля 1995 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pfrf.ru/files/id/pensioneram/iz_sssr/moldova.doc.

259. Соглашение между Правительством Российской Федерации и Правительством Грузии о гарантиях прав граждан в области пенсионного обеспечения от 16 мая 1997 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pfrf.ru/files/id/pensioneram/iz_sssr/gruzia.doc.

260. Соглашение между Правительством Российской Федерации и Правительством Литовской Республики о пенсионном обеспечении от 29 июня 1999 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pfrf.ru/files/id/pensioneram/iz_sssr/litva.doc.

261. Regulation (EC) No 883/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the coordination of social security systems [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A02004R0883-20140101>.

262. Regulation (EC) No 987/2009 of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 laying down the procedure for implementing Regulation (EC) No 883/2004 on the coordination of social security systems [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32009R0987>.

263. Договор между Российской Федерацией и Королевством Испания о социальном обеспечении от 11 апреля 1994 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pfrf.ru/files/id/pensii/pens_zarubej/mejpravitel_soglsjsh/ispania.doc.

264. Договор между Российской Федерацией и Республикой Беларусь о сотрудничестве в области социального обеспечения от 24 января 2006 г.

[Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://www.pfrf.ru/files/id/pensioneram/iz_sssr/belarus.doc.

265. Договор между Российской Федерацией и Латвийской Республикой о сотрудничестве в области социального обеспечения от 18 декабря 2007 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://www.pfrf.ru/files/id/pensioneram/iz_sssr/latviya.doc.

266. Договор между Российской Федерацией и Республикой Болгарией о социальном обеспечении от 27 февраля 2009 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:

http://www.kdmid.ru/docs.aspx?lst=country_wiki&it=/%D0%94%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%20%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83%20%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9%20%D0%A4%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B5%D0%B9%20%D0%B8%20%D0%A0%D0%B5%D1%81%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B9%20%D0%91%D0%BE%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B5%D0%B9%20%D0%BE%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BC%20%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B8.aspx.

267. Договор между Эстонской Республикой и Российской Федерацией о сотрудничестве в области пенсионного обеспечения от 14 июля 2011 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Dokumendid/evjavfpensionikindlustuslepingvene.pdf>.

268. Договор между Российской Федерацией и Государством Израиль о сотрудничестве в области социального обеспечения от 6 июня 2016 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://www.pfrf.ru/files/id/zakonodatelstvo/pens_zagran/2017/Israel.doc.

269. Соглашение между Правительством Российской Федерации и Правительством Республики Казахстан о гарантиях пенсионных прав жителей города Байконур Республики Казахстан от 27 апреля 1996 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа:

http://www.pfrf.ru/files/id/pensii/pens_zarubej/mejpravitel_soglsk/kazahstan.doc.

270. Undertaking between the Government of the Republic of the Philippines and the Government of Singapore concerning the Recognition of Certificates under Regulation I/10 of the International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW), 1978, as Amended done at Singapore on August 25, 2001 [Electronic resource]. – Access mode: <http://210.5.104.56/treaty/scanneddocs/332.pdf>.

271. Міграція в Україні: факти і цифри / Упорядник О. Малиновська; Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні. – К.: МОМ, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf.

272. Міграція як чинник розвитку в Україні / Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні. – К.: МОМ, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf.

273. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми в Україні, проведене GfK Ukraine на замовлення Представництва МОМ в Україні / Міжнародна організації з міграції; Агентство ООН з питань міграції, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf.

274. Міграція в Україні: факти і цифри / Упорядник О. Малиновська; Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні. – К.: МОМ, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf.

275. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. №1906-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.

276. Угода між Україною та Аргентинською Республікою з питань міграції від 29 квітня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/032_004.

277. Угода між Кабінетом Міністрів України та Міжнародною організацією з міграції щодо статусу Міжнародної організації з міграції в Україні та співробітництва у сфері міграції від 3 грудня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_411.

278. Угода між Адміністрацією Державної прикордонної служби України і Міжнародною організацією з міграції про співробітництво від 1 квітня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989_003.

279. Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України і Міжнародною організацією з міграції від 14 вересня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989_004.

280. Угода про співробітництво між Державною міграційною службою України та Міграційним департаментом Міністерства внутрішніх справ Литовської Республіки від 8 грудня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_001-17.

281. Договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24 травня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_161.

282. Договір між Україною і Республікою Молдова про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 13 грудня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_604.

283. Договір між Україною та Латвійською Республікою про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних, трудових та кримінальних справах від 23 травня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428_627.

284. Договір між Україною і Соціалістичною Республікою В'єтнам про правову допомогу і правові відносини в цивільних і кримінальних справах від 6 квітня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704_050.

285. Договір між Україною та Республікою Македонія про правову допомогу в цивільних справах від 10 квітня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807_010.

286. Договір між Україною та Чеською Республікою про правову допомогу в цивільних справах від 28 травня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_018.

287. Угода між Україною та Грецькою Республікою про правову допомогу в цивільних справах від 2 липня 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_013.

288. Договір між Україною та Сирійською Арабською Республікою про правові відносини і взаємну правову допомогу в цивільних і кримінальних справах від 9 жовтня 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/760_023.

289. Волохов О. С. Двосторонні міжнародні договори як джерела трудового права України // Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П.Є. Казанського: матер. третьої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М. І. Пашковський; НУ «ОЮА». – Одеса: Фенікс, 2012. – С. 345–350.

290. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Турецької Республіки про реадмісію осіб від 7 червня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792_053.

291. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб від 18 червня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_851.

292. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Норвегія про реадмісію осіб від 13 лютого 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/578_019.

293. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про реадмісію від 22 жовтня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_419.

294. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Ісландії про реадмісію осіб від 25 вересня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/352_004.

295. Угода між Україною та Іспанією щодо врегулювання та упорядкування трудових міграційних потоків між двома державами від 12 травня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724_024.

296. Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про трудову діяльність і соціальний захист громадян Росії та України, які працюють за межами кордонів своїх держав від 14 січня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_266.

297. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про трудову діяльність і соціальний захист громадян України та Республіки Молдова, які працюють за межами кордонів своїх держав від 13 грудня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_159.

298. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Вірменія про трудову діяльність і соціальний захист громадян України та Республіки Вірменія, які працюють за межами своїх держав від 17 червня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/051_628.

299. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Білорусь про трудову діяльність і соціальний захист громадян України та Республіки Білорусь, які працюють за межами своїх держав від 17 липня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112_005.

300. Угода між Урядом України і Урядом Латвійської Республіки про трудову діяльність та соціальний захист осіб, які постійно проживають в Україні та Латвії і працюють на територіях обох держав від 21 листопада 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428_016.

301. Угода між Урядом України та Урядом Соціалістичної Республіки В'єтнам про взаємне працевлаштування громадян та їх соціальний захист від 8 квітня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704_003.

302. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Азербайджанської Республіки про трудову діяльність і соціальний захист громадян України, які тимчасово працюють на території Азербайджанської Республіки, та громадян Азербайджанської Республіки, які тимчасово працюють на території України від 3 червня 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/031_047.

303. Угода між Україною та Великою Соціалістичною Народною Лівійською Арабською Джамагірією про співпрацю у сфері працевлаштування від 14 жовтня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/434_015.

304. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про взаємне працевлаштування працівників від 16 лютого 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_026.

305. Угода між Урядом України і Урядом Литовської Республіки про взаємне працевлаштування громадян від 28 березня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_021.

306. Угода між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про взаємне працевлаштування громадян України та громадян Чеської Республіки від 21 березня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_684.

307. Угода між Україною та Португальською Республікою про тимчасову міграцію громадян України для роботи в Португальській Республіці від 13 лютого 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620_006.

308. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Ізраїль про тимчасове працевлаштування українських працівників в окремих галузях на ринку праці Держави Ізраїль від 7 червня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376_204.

309. Імплементативний протокол А (будівельна галузь) між Міністерством соціальної політики України та Управлінням з питань населення та імміграції при Міністерстві внутрішніх справ Держави Ізраїль до Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Ізраїль про тимчасове працевлаштування українських працівників в окремих галузях на ринку праці Держави Ізраїль від 15 травня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376_001-17.

310. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Грузія про співробітництво в галузі пенсійного забезпечення від 9 січня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268_513.

311. Угода між Урядом України та Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво в галузі пенсійного забезпечення від 28 липня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/031_644.

312. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Молдова про гарантії прав громадян в галузі пенсійного забезпечення від 29 серпня 1995 р.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_637.

313. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про гарантії прав громадян у галузі пенсійного забезпечення від 14 грудня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112_678.

314. Угода між Україною та Королівством Іспанія про соціальне забезпечення громадян від 7 жовтня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724_005.

315. Договір між Україною і Латвійською Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення від 26 лютого 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428_010.

316. Договір між Україною та Словацькою Республікою про соціальне забезпечення від 6 грудня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_009.

317. Договір між Україною та Литовською Республікою про соціальне забезпечення від 23 квітня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_022.

318. Договір між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення від 4 липня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_019.

319. Договір між Україною та Республікою Болгарія про соціальне забезпечення від 4 вересня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/239-15>.

320. Угода між Україною та Португальською Республікою про соціальне забезпечення від 7 липня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620_024.

321. Угода між Україною та Естонською Республікою у сфері соціального забезпечення від 5 жовтня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233_040.

322. Угода між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення від 18 травня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-161>.

323. Соглашение между Союзом Советских Социалистических Республик и Румынской Народной Республикой о сотрудничестве в области социального обеспечения от 24 декабря 1960 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pfrf.ru/files/id/pensii/pens_zarubej/mejpravitel_sogls/ruminia.doc.

324. Соглашение между Союзом Советских Социалистических Республик и Венгерской Народной Республикой о сотрудничестве в области социального обеспечения от 20 декабря 1962 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pfrf.ru/files/id/pensii/pens_zarubej/mejpravitel_sogls/vengria.doc.

325. Соглашение между Союзом Советских Социалистических Республик и Монгольской Народной Республикой о сотрудничестве в области социального обеспечения от 6 апреля 1981 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pfrf.ru/files/id/pensii/pens_zarubej/mejpravitel_sogls/mongol.doc.

326. Шумило М. М. Міжнародні стандарти у сфері соціального захисту // Університетські наукові записки. – 2012. – №3. – С. 243–249.

327. Тимчасова Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про гарантії прав громадян, які працювали в районах Крайньої Півночі та місцевостях, які прирівняні до районів Крайньої Півночі, в галузі пенсійного забезпечення від 15 січня 1993 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_004.

328. Угода між Кабінетом Міністрів України та Федеральною Радою Швейцарської Конфедерації про обмін стажистами від 28 листопада 2003 р.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756_025.

329. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: “Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення”» від 5 листопада 2013 р. №680-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-18>.

330. Лист Міністерство праці та соціальної політики України від 10 березня 2009 р. №2585/0/14-09/18/1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zakon-i-normativ.info/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=544991&menu=674468>.

331. Розпорядження Президента України «Про уповноваження А. Рєви на підписання Угоди між Україною та Федеративною Республікою Німеччина про соціальне забезпечення» від 4 березня 2017 р. №53/2017-рп [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2017-%D1%80%D0%BF>.

332. Проект Закону про ратифікацію Угоди між Україною та Державою Ізраїль про соціальне забезпечення від 22 жовтня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48757.

333. Кількість іноземців та осіб без громадянства, які тимчасово працювали в Україні за наявності дозволу на працевлаштування, у 2015-2016 рр. за даними Державної служби зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=396816>.

ДОДАТОК

УГОДА

МІЖ УРЯДОМ УКРАЇНИ ТА УРЯДОМ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ПРО ТРУДОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН

Уряд України та Уряд Італійської Республіки (далі – Договірні Сторони),
прагнучи до розширення співробітництва та
зважаючи на потреби, які існують на ринку праці,
домовилися про наступне:

Стаття 1

Сфера застосування Угоди

Угода поширюється на громадян України та громадян Італійської Республіки, які постійно проживають на території своїх держав та:

- а) здійснюють трудову діяльність у роботодавця на території іншої держави на підставі трудового договору (далі – працівники);
- б) направляються на територію іншої держави в межах договорів підряду, укладених між суб'єктами господарської діяльності обох держав (далі – працівники договорів підряду).

Стаття 2

Органи координації

1. Уповноваженими органами координації Договірних Сторін у межах Угоди є:

- а) в Україні – Міністерство соціальної політики;
- б) в Італійській Республіці – Міністерство праці та соціальної політики.

2. Уповноважені органи координації Договірних Сторін можуть визначати органи, які здійснюватимуть практичну реалізацію Угоди (далі – компетентні органи).

Стаття 3

Дозвіл на роботу

1. Працівникам дозвіл на роботу видається на строк до 1 року у порядку, встановленому законодавством Договірної Сторони, на території якої здійснюється трудова діяльність.

В окремих випадках цей строк може бути продовжений ще на 1 рік.

2. Працівникам договорів підряду дозвіл на роботу видається на строк до 3 років згідно із законодавством держави, на території якої реалізується договір між суб'єктами господарської діяльності. У разі необхідності продовження робіт за договором підряду цей строк може бути продовжений, але не більш ніж 1 рік.

3. З метою отримання дозволу на продовження строку трудового договору за згодою працівника роботодавець звертається у встановленому порядку до компетентних органів Договірної Сторони, на території якої працівник працевлаштований, не пізніше ніж за 1 місяць до закінчення строку дії трудового договору.

4. Продовження строку трудової діяльності працівника та працівника договору підряду, передбачене пунктами 1 і 2 даної статті, не розглядається як видача нового дозволу на роботу.

5. У разі, якщо громадяни однієї Договірної Сторони здійснювали трудову діяльність на території іншої Договірної Сторони до набрання чинності Угодою, обчислення строків, зазначених у пунктах 1 і 2 даної статті, для них починається з дня набрання чинності Угодою.

Стаття 4

Квотування трудових ресурсів

1. Уповноважені органи координації Договірних Сторін залежно від ситуації на власних внутрішніх ринках праці мають право встановлювати річні квоти на чисельність працівників та працівників договорів підряду.

2. Квотування чисельності працівників та працівників договорів підряду повинна взаємно узгоджуватися та встановлюватися на підставі протоколів до Угоди.

3. Протоколи, вказані у пункті 2 даної статті, будуть невід'ємними частинами Угоди.

Стаття 5

Дія законодавства Договірних Сторін

1. На працівників поширюється законодавство Договірної Сторони працевлаштування, яка регулює трудові відносини.

2. Виконання формальностей щодо сприяння працевлаштуванню на території Договірної Сторони працевлаштування є для працівників безоплатним.

3. На працівників договорів підряду поширюється законодавство Договірної Сторони виїзду, яке регулює трудові відносини.

4. Порядок в'їзду та перебування працівників та працівників договорів підряду на території Договірної Сторони працевлаштування регулюється законодавчими та іншими нормативними актами цієї Договірної Сторони.

Стаття 6

Виконання роботи працівником

1. Працівник за винагороду не може виконувати роботу, на яку йому не було видано дозволу у певного роботодавця на визначений період.

У разі виконання працівником іншої роботи за винагороду або у разі зміни роботодавця дозвіл на роботу анулюється.

2. Працівник договору підряду не може бути переданий третій стороні для виконання інших оплачуваних робіт.

3. Після закінчення строку трудового договору працівник зобов'язаний залишити територію Договірної Сторони працевлаштування.

Стаття 7

Трудовий договір та оплата праці

1. Трудовий договір укладається між працівником та роботодавцем без посередників та у письмовій формі.

2. Трудовий договір повинен містити такі положення: ім'я, прізвище, місце та дата народження, сімейний стан, громадянство та країна перебування працівника; характер роботи та місце її виконання; професійна категорія, до якої зараховується працівник, та його трудові функції; розмір оплати праці у нормальні, понаднормові і нічні години, у святкові дні та дні відпустки; порядок виплати заробітку, премій, надбавок або грошової допомоги; умови та розмір відрахувань із заробітної плати; строк дії трудового договору, умови його розірвання; умови праці життєзабезпечення та надання медичної допомоги; процедура врегулювання спорів; інші питання, пов'язані з трудовою діяльністю та проживанням працівника.

3. Працівник до виїзду на місце роботи повинен одержати примірник договору мовою Договірної Сторони, громадянином якої він є, або іншою зрозумілою для нього мовою.

4. Оплата праці працівників не може бути нижче оплати праці громадян Договірної Сторони працевлаштування, які виконують рівнозначну роботу у роботодавця.

Стаття 8

Особливі гарантії при звільненні

1. У разі розірвання трудового договору працівника у зв'язку із припиненням роботодавцем своєї господарської діяльності, або у зв'язку з вживанням заходів щодо скорочення чисельності або штату працівників на працівника поширюються пільги та компенсації, передбачені законодавством Договірної Сторони працевлаштування для звільнених з даних підстав працівників, якщо трудовим договором не передбачене інше.

2. Визнання працівника безробітним здійснюється за місцем його постійного проживання відповідно до законодавства Договірної Сторони, громадянином якої він є.

Стаття 9

Гроші та речі працівників

1. Працівники та працівники договорів підряду вправі здійснювати грошові перекази до країни постійного проживання відповідно до законодавства Договірної Сторони працевлаштування, якщо інше не передбачене міжнародними договорами, учасниками яких є Договірні Сторони.

2. Ввіз та вивіз особистого майна, необхідних для професійної діяльності працівника та працівника договору підряду робочих інструментів та обладнання здійснюється без сплати мита.

Стаття 10

Оподаткування

Оподаткування доходів працівників від трудової діяльності здійснюється відповідно до законодавства Договірної Сторони працевлаштування, якщо інше не передбачене іншими угодами Договірних Сторін.

Стаття 11

Соціальне та пенсійне забезпечення працівників

1. Працівники підлягають державному соціальному страхуванню згідно із законодавством Договірної Сторони працевлаштування, якщо інше не передбачене міжнародними угодами, учасниками яких є Договірні Сторони.

2. Соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування, працівників договорів підряду здійснюється на підставі законодавства Договірної Сторони, громадянами якої вони є, якщо міжнародними угодами, учасниками яких є Договірні Сторони, не передбачене інше.

3. Питання пенсійного забезпечення, в тому числі по інвалідності та у разі втрати годувальника внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання, регулюються окремими двосторонніми угодами Договірних Сторін.

Стаття 12

Гарантії у разі ушкоджень здоров'я працівника

1. У разі каліцтва, професійного захворювання або іншого ушкодження здоров'я з вини роботодавця та у зв'язку з виконанням працівником трудових обов'язків на працівника поширюються пільги та компенсації, передбачені законодавством Договірної Сторони працевлаштування для своїх громадян, якщо інше не передбачене міжнародною угодою, учасниками якої є Договірні Сторони.

2. Працівники та працівники договорів підряду у разі гострих захворювань та нещасних випадків на території приймаючої Договірної Сторони забезпечуються медичним обслуговуванням на рівних умовах з громадянами цієї Договірної Сторони.

Стаття 13

Дії роботодавця на випадок смерті працівника

1. У разі смерті працівника під час його трудової діяльності на території Договірної Сторони працевлаштування роботодавець забезпечує перевезення померлого до місця останнього проживання на території Договірної Сторони, з якої він прибув, несе пов'язані з цим витрати, а також витрати з перевезення особистих речей померлого та переказу заощаджень його законним нащадкам.

2. Інформація про смерть працівника, а також працівника договору підряду негайно доводиться до відома уповноваженого органу координації, а також Консульської установи Договірної Сторони, громадянином якої був померлий, з наданням їм документа щодо факту смерті.

Стаття 17

Реалізація і тлумачення Угоди

Питання, пов'язані з реалізацією Угоди, а також розбіжності щодо тлумачення її положень вирішуються шляхом прямих переговорів і консультацій між уповноваженими органами координації Договірних Сторін.

Стаття 18

Заключні положення

1. Ця Угода набирає чинності з дати одержання останнього повідомлення, що підтверджує виконання Договірними Сторонами внутрішньодержавних процедур, необхідних для набрання нею чинності.

2. Ця Угода укладається строком на 5 років та автоматично продовжуватиметься на кожний наступний аналогічний період рік, якщо жодна із Договірних Сторін за 6 місяців до закінчення чергового періоду не повідомить письмово іншу Договірну Сторону про свій намір припинити її дію.

3. Внесення змін і доповнень до Угоди здійснюється Договірними Сторонами за взаємною домовленістю у письмовій формі.

4. У разі закінчення строку дії Угоди видані раніше відповідно до неї дозволи на роботу працівникам та працівникам договорів підряду залишаються чинними до закінчення зазначеного в них строку.

Вчинено в м. _____ «__» _____ р. у двох примірниках, кожний українською, італійською та англійською мовами, всі тексти мають однакову силу. У разі розбіжностей у тлумаченні тексту перевага надається тексту англійською мовою.

За Уряд України

За Уряд Італійської Республіки

(підпис)

(підпис)